

Osnovna šola Pohorskega odreda
Slovenska Bistrica

PO POTI TRGOVINE, OBRTI IN INDUSTRIJE

ZGODOVINA

Raziskovalna naloga

Avtorici: Hana Rajh
Taja Vrečko

Mentorica: Mojca Kobale Pahor, prof.

Slovenska Bistrica, 2021

ZAHVALA

Zahvaljujeva se najini mentorici Mojci Kobale Pahor, ki naju je spodbujala in nama omogočila nastanek te raziskovalne naloge. Zahvaljujeva se tudi naši učiteljici slovenščine profesorici Marjeti Vertovšek, ki je celotno nalogo tudi lektorirala. Hvala vsem anketirancem, ki so izpolnjevali ankete in tako pripomogli k nastajanju analize našega glavnega vprašanja.

Posebna zahvala gre tudi dr. Simoni Kostanjšek Brglez ter dr. Alešu Mavru za izveden intervju, za vse predloge, nasvete in njuno strokovnost.

KAZALO

POVZETEK	5
1 UVOD	6
1.1 Opis raziskovalne naloge.....	6
1.2 Cilj raziskovalne naloge	6
1.3 Hipoteze.....	6
2 TEORETIČNI DEL	
2.1 Učne poti in izkustveno učenje	7
3 RAZISKOVALNI DEL	
3.1 Raziskovalne metode in materiali	9
3.1.1 Delo z viri	9
3.1.2 Terensko delo	9
3.1.3 Anketa.....	9
3.1.4 Intervju	9
3.1.5 Dodatno gradivo za učitelje/učence in vprašanja za ponavljanje ali utrjevanje	9
3.2 Zgodovinske učne poti po mestu Slovenska Bistrica	10
Pot št. 1: Po poti sakralne baročne dediščine	11
Pot št. 2: Pot ob srednjeveškem obzidju.....	14
Pot št. 3: Po poti obrti in trgovine	18
Pot št. 4: Po poti znanih Bistričanov	21
4 REZULTATI ANKETE.....	25
4.1 Spol anketirancev	25
4.2 Razred anketirancev.....	25
4.3 Izkušnje učencev s poukom na prostem.....	26
4.4 Poznavanje kulturnih znamenitosti	26
4.5 Interes ogleda kulturnih znamenitosti v okviru pouka	27
4.6 Najzanimivejša kulturna znamenitost	28
4.7 Terensko delo pri posameznih predmetih	28
5 RAZPRAVA	29
6 ZAKLJUČEK	32
7 VIRI.....	34
PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK.....	36
PRILOGA B: INTERVJU Z DR. ALEŠEM MAVROM S FILOZOFSKE FAKULTETE UNIVERZE V MARIBORU	37
PRILOGA C: INTERVJU Z DR. SIMONO KOSTANJŠEK BRGLEZ	39
PRILOGA D: GRADIVO ZA ZGODOVINSKE UČNE SPREHODE - ZANIMIVOSTI IZ BISTRIŠKE PRETEKLOSTI.....	41

KAZALO SLIK

Slika 1: Po poti sakralne baročne dediščine.....	11
Slika 2: Notranjost cerkve sv. Jerneja.....	12
Slika 3: Cerkev sv. Jožefa.....	12
Slika 4: Marijina cerkev.....	12
Slika 5: Pot ob srednjeveškem obzidju.....	14
Slika 6: Grajski park.....	15
Slika 7: Graslov stolp.....	15
Slika 8: Gradišče.....	15
Slika 9: Zunanost bistriškega gradu.....	16
Slika 10: Park družine Pongratz.....	16
Slika 11: Po poti obrti in trgovine.....	18
Slika 12: Hiša Rose Pitschl.....	19
Slika 13: Dekleta pri barvanju steklenih gumbov.....	19
Slika 14: Tovarna Impol.....	19
Slika 15: Tovarna olja Gea.....	19
Slika 16: Po poti znanih Bistričanov.....	21
Slika 17: Slomškov kulturni dom.....	22
Slika 18: Trg svobode.....	22
Slika 19: Spol anketirancev.....	25
Slika 20: Razred anketirancev.....	25
Slika 21: Izkušnje učencev s poukom na prostem.....	26
Slika 22: Poznavanje kulturnih znamenitosti.....	26
Slika 23: Interes ogleda kulturnih znamenitosti v okviru pouka.....	27
Slika 24: Interes za terensko delo.....	27
Slika 25: Najzanimivejša kulturna znamenitost.....	28
Slika 26: Pomanjkanje terenskega dela pri posameznih predmetih.....	28

POVZETEK

Danes učenci večino časa preživijo v zaprtem prostoru, medtem ko sodobna pedagogika vse bolj poudarja izkustveno učenje. Prav zato sva z najino raziskovalno nalogo želeli predstaviti nekatere učne poti po mestu Slovenska Bistrica, na katerih bi učenci na zanimiv in praktičen način spoznali različna zgodovinska obdobja ter tako veliko lažje usvojili cilje, ki jih predpisuje učni načrt pri predmetu zgodovina. V nalogi so tako predstavljene 4 tematsko različne učne poti s pomočjo zemljevidov ter fotografij, ki bi jih lahko izpeljali tudi v okviru časovne omejitve 1 do 2 šolskih ur pri pouku zgodovine. K vsaki učni poti so dodane tudi priporočene aktivnosti za učence in obravnavana tematika. Priloženo pa je tudi dodatno gradivo z naslovom *Zanimivosti iz bistriške preteklosti*, ki je uporabno tako za učitelje kot učence. Učne poti so primerne tako za doseganje minimalnih standardov znanja kot tudi za delo z nadarjenimi učenci. S pomočjo metode anketiranja sva tudi ugotovili, da učenci pogrešajo večjo vključenost terenskega dela predvsem pri pouku zgodovine. S pomočjo intervjuja z dr. Alešem Mavrom ter dr. Simono Kostanjšek Brglez sva utemeljili pomen poznavanja lokalne zgodovine za razumevanje obče in prostorsko oddaljene zgodovine. Vse ugotovitve nama je uspelo združiti v raziskovalno nalogo. Upava, da nama bo na tak način uspelo pritegniti učence in učitelje, da bodo pouk zgodovine začeli preživljati na prostem tudi med rednim poukom in ne samo v okviru ekskurzij.

Ključne besede: zgodovinska učna pot, Slovenska Bistrica, pouk na prostem, izkustveno učenje.

ABSTRACT

Nowadays pupils spend a lot of time indoors although modern pedagogy pays more attention to experiential learning. This is the main reason why our research paper presents some educational trails in Slovenska Bistrica, which could help pupils get to know different historical periods and fulfil the objectives set by the History curriculum. The paper presents four thematically different educational trails accompanied by maps and photos, and could also be conducted in the course of one to two History lessons. The recommended activities and topics for pupils are added as well as additional study material entitled "Zanimivosti iz bistriške preteklosti" (Interesting facts about Bistrica's past), which is useful for both teachers and pupils. Educational trails are suitable for achieving minimal standards or for talented students. By conducting the survey questionnaire, we have found out that pupils miss more fieldwork to be included in History lessons.

By interviewing dr. Aleš Maver and dr. Simona Kostanjšek Brglez we have confirmed the significance our knowledge of local history has for understanding general and distant history. We have managed to put our findings in the research paper. We hope to make pupils and teachers interested in spending History lessons outdoors not only on excursions but also during regular lessons.

Key words: historical educational trail, Slovenska Bistrica, outdoor classes, experiential learning.

1 UVOD

1.1 Opis raziskovalne naloge

Ideja za raziskovalno nalogo se nama je porodila, ko sva se skupaj sprehajali po dvorišču gradu v Slovenski Bistrici. Začeli sva se spraševati, zakaj pri pouku zgodovine nikoli ne gremo v bistriški grad. Pri brskanju po literaturi v šolski knjižnici sva naleteli na raziskovalno nalogo, ki so jo napisali učenci Osnovne šole (v nadaljevanju OŠ) Pohorskega odreda Slovenska Bistrica. Naslov naloge je *Občina Slovenska Bistrica – moja zgodovinska učilnica*. Po pregledu naloge sva ugotovili, da gre za nalogo, ki mesto Slovenska Bistrica omenja, a ne v celoti. Ker meniva, da bi učna pot povečala zanimanje in obiskanost zgodovinskih znamenitosti v mestu Slovenska Bistrica, sva se odločili, da pripraviva nekaj predlogov zgodovinskih sprehodov, ki bodo pouk naredili zanimivejši, prav tako pa bodo povečali zanimanje učencev za lokalno zgodovino. Lotili sva se načrtovanja učnih poti ter vsako tudi sami obiskali. Na raziskovalnem sprehodu sva ugotovili, da pomembnejši kulturnozgodovinski spomeniki v mestu niso označeni. Prav v času nastajanja najine naloge je Zgodovinsko društvo dr. Jožeta Koropca Slovenska Bistrica označevalo pomembnejše kulturnozgodovinske spomenike v mestu Slovenska Bistrica. Prav tako sva ugotovili, da je Župnija sv. Jerneja Slovenska Bistrica postavila označevalne table cerkva v mestu, kar nama je bilo v veliko pomoč pri načrtovanju poti.

1.2 Cilj raziskovalne naloge

Cilj naloge je **predstaviti nekaj možnosti, kako učencem približati naše kulturne znamenitosti na zanimiv način in jih seznaniti s pomenom dediščine našega mesta**. Pri tem imajo lahko učenci aktivno vlogo in vodijo učni sprehod. Tako za učitelje kot učence sva pripravili tudi dodatno gradivo z naslovom *Zanimivosti iz bistriške preteklosti*. Predstaviti želiva tudi, kako lahko nekaj ur pouka letno poteka izven šolskih klopi s predstavitvijo naših znamenitosti na prostem.

V nadaljevanju naloge so predstavljene hipoteze, ki so naju vodile pri delu. Sledi jim opis in predstavitev štirih različno tematsko obarvanih zgodovinskih učnih poti ter predstavitev rezultatov ankete. V razpravi sva rezultate ankete širše analizirali ter ovrgli ali potrdili zastavljene hipoteze. Pri tem sva se opirali tudi na mnenje dr. Aleša Mavra ter dr. Simone Kostanjšek Brglez. Intervjuja z njima sta v celoti objavljena v prilogah.

1.3 Hipoteze

Hipoteza 1: Učenci osnovne šole (v nadaljevanju OŠ) v Slovenski Bistrici zelo slabo poznajo kulturne znamenitosti v svojem mestu.

Hipoteza 2: Učenci si želijo pridobiti terenske izkušnje v okviru šole.

Hipoteza 3: Z organizacijo učne poti bi prišlo do večjega zanimanja in obiskanosti zgodovinskih znamenitosti v Slovenski Bistrici.

Hipoteza 4: Slovenska Bistrica je primerna za izpeljavo zgodovinskih učnih poti.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Učne poti in izkustveno učenje

Hitro razvijajoča se družba zahteva kreativne in inovativne pristope v izobraževanju otrok. Vključevanje izkustvenega učenja v učni proces pomaga, da se pri učencih povečujejo intelektualne sposobnosti, večata se tudi notranja motivacija in želja po učenju ter odkrivanju novega. Glavni cilj, ki je skupen vsem metodam izkustvenega učenja, pa je zagotovo pridobitev trajnejšega in bolj uporabnega znanja. Izkustveno učenje se je še povečalo v zadnjih nekaj desetletjih kot odgovor na učenje, ki je zasnovano na knjigah, torej abstraktno učenje. Izkustveno učenje je način, kako se povežeta teorija in praksa, bistveno vlogo pa ima seveda osebna izkušnja, saj je za izkustveno učenje značilno, da se najbolje učimo, če nekaj naredimo sami (Garvas, 2010, str. 35).

Tovrstno učenje pomaga pridobivati lastnosti, ki bodo ljudem potrebne v prihodnosti. Med te lastnosti lahko prištejemo: občutljivost za sebe in druge, sposobnost prilagajanja na nove okoliščine, sposobnost komunikacije in sodelovanja, osebna avtonomija, zmožnost celovitega dožemanja. Gre za zmožnost najdenja v nepredvidljivih, kompleksnih socialnih situacijah, za katere ni enega vnaprej opredeljenega pravilnega odgovora oz. rešitve. Pri izkustvenem učenju se torej ne usvajajo že znane stvari iz preteklosti, ampak se učimo predvidevanja prihodnosti (Marentič Požarnik, 1992).

Izkustveno učenje nam ponuja dobre pogoje za raziskovalni problemski pouk, pri čemer vsebine, metode in oblike dela čim bolj prilagajamo zanimanjem in sposobnostim učencev ter tako omogočimo sposobnejšim in nadarjenim učencem razvoj njihovih talentov oz. močnih področij. Izkustveno učenje vzpostavlja trdnejšo vez med učitelji in učenci, zadovoljena je potreba po medsebojnem druženju učencev in – kot smo že omenili – motivacija za učenje je boljša (Jontes, 2014, str. 51).

Pri izvajanju izkustvenega učenja je velikokrat potreben tudi dodaten učitelj in v splošnem zajema več priprav in učiteljevega dela kot delo v razredu. Učitelj je torej zelo pomemben dejavnik, saj mora vzpodbujati dejavnosti, ki poudarjajo čustvene sposobnosti, sam pa mora imeti ustrezno stopnjo čustvene inteligence. Socialne veščine mora razvijati in spodbujati pri vseh učencih (Jontes, 2014, str. 52).

Različna načela in pristopi (lutkovne, likovne, gibalne, glasbene, plesne dejavnosti), ki jih lahko uporabimo pri vzpodbujanju čustvene inteligence (obvladovanje čustev, razvoj empatije), bodo nadarjenim učencem omogočali kakovostno vzpostavljen odnos v socialni interakciji, to pa lahko učitelji izkoristijo kot mentorstvo nadarjenih učencev svojim vrstnikom. Tako imajo možnost, da učence spoznajo tudi na zanje najbolj občutljivih področjih. Za uspešno delo se morajo učenci počutiti sprejete in varne (Jontes, 2014, str. 52).

Ena izmed priljubljenih oblik izkustvenega učenja med učenci so tudi učne poti. Učencem nudijo znanje, ki ga pridobivajo v danem okolju. Omogočajo jim, da spoznavajo in doživljajo naravne in družbene procese ter doživijo pristen stik z mestom ali pokrajino, kar je največja vrednota učnih poti.

Po drugi strani pa obisk učne poti zahteva temeljito organizacijo in pripravo, opredelitev nalog in ciljev tako učitelja kot učenca. Dobro pripravljena učna pot, kjer se prepletata teorija in praksa, pri učencih poveča motivacijo, širi jim obzorje, razvija sposobnosti posameznika in posledično pripomore tudi k oblikovanju osebnosti. Učna pot je skupaj z ekskurzijo zagotovo najboljši način povezovanja prijetnega s koristnim (Ogorelc, 2003).

V programu šol sicer učne poti niso opredeljene kot sestavni del vzgojno-izobraževalnega procesa tako kot ekskurzije, vendar se lahko obisk učne poti vključi v letne delovne načrte v okviru izvedbe posamezne učne ure. Tako jo učitelj lahko vključi v svoj delovni načrt v začetku šolskega leta. Načrt

izvedbe posamezne učne ure v obliki obiska učne poti mora biti v skladu z učnim načrtom posameznega predmeta. Načrt ne sme biti preobremenjen s podrobnostmi, ker velika količina opazovanih predmetov učence utruja, jim zmanjšuje motivacijo in s tem tudi koncentracijo. Učna pot mora biti čim bolj konkretna. Najprej mora učitelj sam obiskati kraje na učni poti, se informirati o delu, nalogah, delovnih pogojih in varnosti mesta, ki ga bodo obiskali. Na podlagi pridobljenih podatkov se učitelj odloči, kaj (posamezni kraj, stavbo, znamenitost ...) in kako podrobno si bodo učenci ogledali (Cigler, 1996, str. 43).

Ker meniva, da je poznavanje lokalne zgodovine temeljnega pomena za učenje širših zgodovinskih vsebin, bova v nadaljevanju predstavili 4 tematsko različne učne poti po mestu Slovenska Bistrica kot primer izkustvenega učenja pri pouku zgodovine v OŠ. Učenci se lahko s sprehodom po mestu seznanijo z značilnostmi tipičnega srednjeveškega in zgodnjenovoveškega (manjšega) mesta in spoznajo dejavnike, ki so narekovali zidavo in prezidave nekaterih osrednjih mestnih stavb, recimo župnijske in mestne cerkve, gradu ali rotovža. Tudi nekatera ulična imena so dobro izhodišče za spoznavanje preteklosti in pomembnih ljudi v zgodovini Slovenske Bistrice.

Poleg tega nudi mesto z okolico tudi veliko priložnosti za spoznavanje zgodovine 20. stoletja, vključno z drugo svetovno vojno in povojnimi poboji, ki so prav območje Slovenske Bistrice zelo zaznamovali. Vse to so tematike, ob katerih bi učenci lahko razvijali svoje socialne veščine, hkrati pa spoznavali novo učno snov s pomočjo kulturne dediščine. Ob tem bova predstavili možnosti doseganja nekaterih splošnih ciljev po učnem načrtu pri predmetu zgodovina v osnovni šoli, različne dejavnosti za učence ter možnosti za medpredmetno povezovanje.

3 RAZISKOVALNI DEL NALOGE

3.1 Raziskovalne metode in materiali

Pri nastajanju raziskovalne naloge sva uporabljali različne metode dela. Najprej sva se lotili iskanja virov, izvedli sva anketo pri učencih ter opravili dva intervjuja. Dobljene podatke sva interpretirali, pri čemer so nama bili v pomoč podatki anket in intervjujev. Pri delu sva uporabljali tudi spletno aplikacijo Google maps, s pomočjo katere sva izdelali zemljevide za posamezne učne poti. V nadaljevanju so predstavljene različne metode, s katerimi sva prišli do različnih ugotovitev, predstavljenih v naslednjih podpoglavjih.

3.1.1 Delo z viri

Literaturo sva uporabili predvsem za vsebinske predloge za izvajanje zgodovinskih sprehodov po mestu. Pri tem sva veliko koristnih informacij pridobili na Zavodu za kulturo pri g. Viktorju Ajdu.

3.1.2 Terensko delo

Terensko delo sva opravili zato, da bi izmerili čas in ugotovili potek zgodovinskih sprehodov. Pri tem so nama bili v veliko pomoč nasveti dr. Simone Kostanjšek Brglez.

3.1.3 Anketa

V šoli sva med učenci tretje triade izvedli anketo, s katero sva želeli ugotoviti, koliko izkušenj imajo učenci s poukom na terenu. Prav tako naju je zanimalo, ali so si že ogledali kakšen kulturni spomenik v mestu Slovenska Bistrica.

3.1.4 Intervju

Izvedli sva dva intervjuja, in sicer z dr. Alešem Mavrom, docentom za srednjeveško zgodovino na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru, in z dr. Simono Kostanjšek Brglez, umetnostno zgodovinarko iz ZRC-ja. Z njuno pomočjo sva obravnavano tematiko videli širše – tudi z vidika sodobne pedagogike in poučevanja v razredu.

3.1.5 Dodatno gradivo za učitelje/učence

V prilogo sva dodali dodatno gradivo za učitelje ali učence z naslovom »*Zanimivosti iz bistriške preteklosti*«, s pomočjo katerega želiva v aktivnejšo vlogo postaviti učenca. Ta je lahko hkrati voditelj kot tudi sooblikovalec posameznih sprehodov. Dodatno gradivo vključuje zemljevide ter posamezne točke, ob katerih učenci spoznavajo kulturno dediščino in preteklost mesta Slovenska Bistrica. V rubriki »Ali veš?« so predstavljene ključne zanimivosti ter dejstva, ki so lahko vodilo za učni sprehod. Priloženi sta tudi dve spletni povezavi, na katerih lahko učenci in pedagoški delavci izvedo še več in od tam črpajo tudi material za vodenje učnega sprehoda.

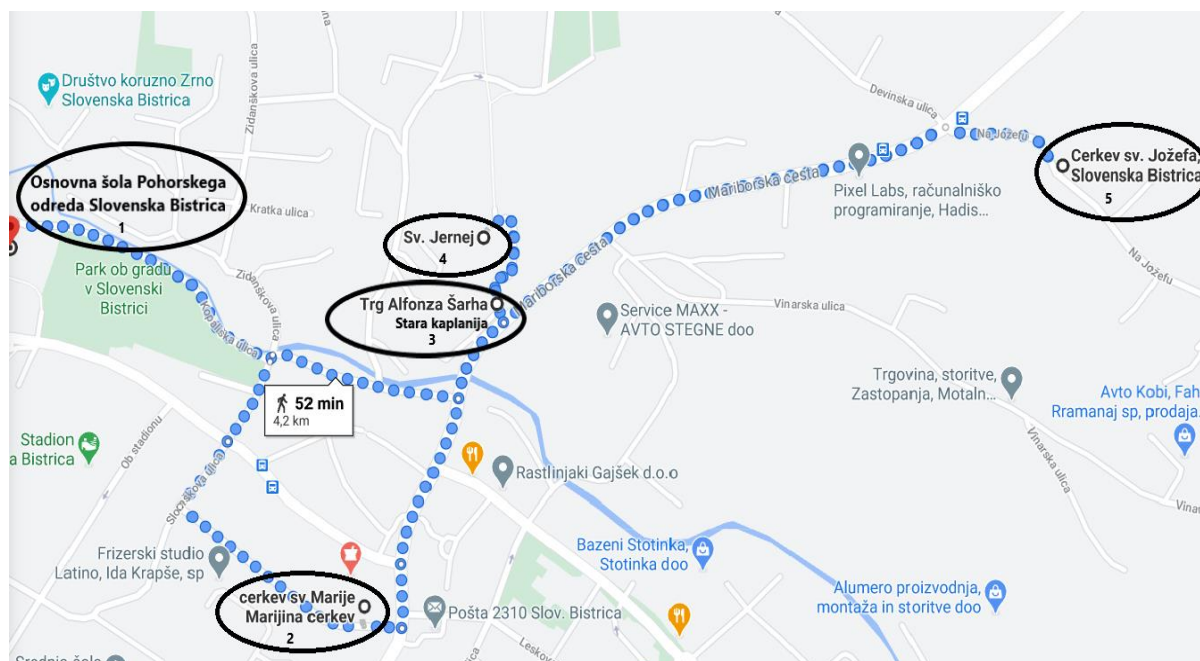
3.2 Zgodovinske učne poti po mestu Slovenska Bistrica

V nadaljevanju naloge bova predstavili štiri različne učne poti, ki so tematsko naravnane. Vsaka traja približno 1–2 šolski uri. Poti lahko predstavljajo tudi učni sprehod, na katerega se učitelj z učenci odpravi tudi v popoldanskem času in ki lahko traja 4 šolske ure. Poti so torej primerne za učence tretje triade pri pouku zgodovine, nudijo pa tudi možnosti medpredmetnega povezovanja s poukom slovenščine, domovinske in državljske kulture in etike (v nadaljevanju DKE) ter športa (daljši pohod, gibalne vaje, tek, skok – različne telesne aktivnosti). Ob vsaki poti so zapisani izbrani splošni in operativni cilji¹ ter priporočene aktivnosti učencev, ki so usklajene z učnim načrtom za predmet zgodovina v osnovi šoli. Pri posameznih poteh pa so navedene tudi možnosti medpredmetnega povezovanja.

---

¹ Splošni in operativni cilji so povzeti po Učnem načrtu v osnovnošolskem programu, ki je dostopen na spletni povezavi https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf.

Pot št. 1: Po poti sakralne baročne dediščine

Slika 1: Po poti sakralne baročne dediščine

Potek poti: OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica – Marijina cerkev – Trg Alfonza Šarha s staro kaplanijo – Jernejeva cerkev – Jožefova cerkev – OŠ Pohorskega odreda.

Čas trajanja: celotna pot traja 3 šolske ure, možno pa jo je razdeliti na več krajših odsekov, ki jih lahko prehodimo v okviru 1 šolske ure:

1. OŠ – Marijina cerkev – Trg Alfonza Šarha – OŠ,
2. OŠ – Trg Alfonza Šarha – Cerkev sv. Jerneja – OŠ.

Pomen učnih poti za učence: Pri tej poti bi učencem na kratko predstavili vsako znamenitost in predvsem njihov pomen. Pokazali bi jim pomembne spomenike premične dediščine v cerkvah, kot so npr. pomembni oltarji, slike, nagrobniki.²

² Pri cerkvi sv. Jerneja gre za raščeno arhitekturo, za spomenik, ki se je razvijal vse od srednjega veka pa do začetka 20. stoletja. Posebnost tega kulturnega spomenika je torej ta, da je vidnih več razvojnih faz, od poznosrednjeveške rožnovenske kapele, baročne ladje, prezbiterija in Ksaverjeve kapele pa vse do neorenesančnega zvonika. Ob kakovostni arhitekturi in izjemnih freskah cerkev odlikuje bogata oprema. Najvidnejši kos opreme je gotovo veliki oltar, delo pomembnega mariborskega kiparja Jožefa Holzingerja. Monumentalna slika sv. Jerneja v tem oltarju pa je delo Johanna Martina Schmidta, prepoznavnega avstrijskega slikarja. To je tudi eno redkih del tega slikarja v Sloveniji, zaradi česar je bistriška župnijska cerkev še toliko bolj pomembna. Tudi ostala oprema v cerkvi je na visokem umetniškem nivoju (Priloga C: Intervju z dr. Simono Kostanjšek Brglez).

Slika 2: Notranjost cerkve sv. Jerneja (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Slika 4: Cerkev sv. Jožefa (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Slika 3: Marijina cerkev (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Splošni cilji:

- spoznati razvoj umetnostnozgodovinskih obdobj skozi cerkveno stavbno dediščino v mestu Slovenska Bistrica,
- na primerih iz krajevne zgodovine presojeti pomen ohranjanja in varovanja kulturne dediščine ter razviti odgovoren odnos do okolja.

Operativni cilji:

6. razred; učenci:

- na primerih iz krajevne zgodovine opišejo pomen ohranjanja kulturne dediščine,
- oblikujejo svoj načrt za ohranitev izbranega kulturnozgodovinskega spomenika iz domačega kraja.

7. razred; učenci:

- analizirajo srednjeveško umetnost in način razmišljanja.

8. razred; učenci:

- na primerih iz slovenskega prostora opišejo značilnosti renesančne umetnosti in humanistične miselnosti,
- primerjajo srednjeveško in renesančno umetnost,
- na primerih opišejo značilnosti baročne umetnosti,
- primerjajo baročno in renesančno umetnost,
- pojasnijo, zakaj so se na Slovenskem med kmečkim prebivalstvom pojavile ljudske pobožnosti.

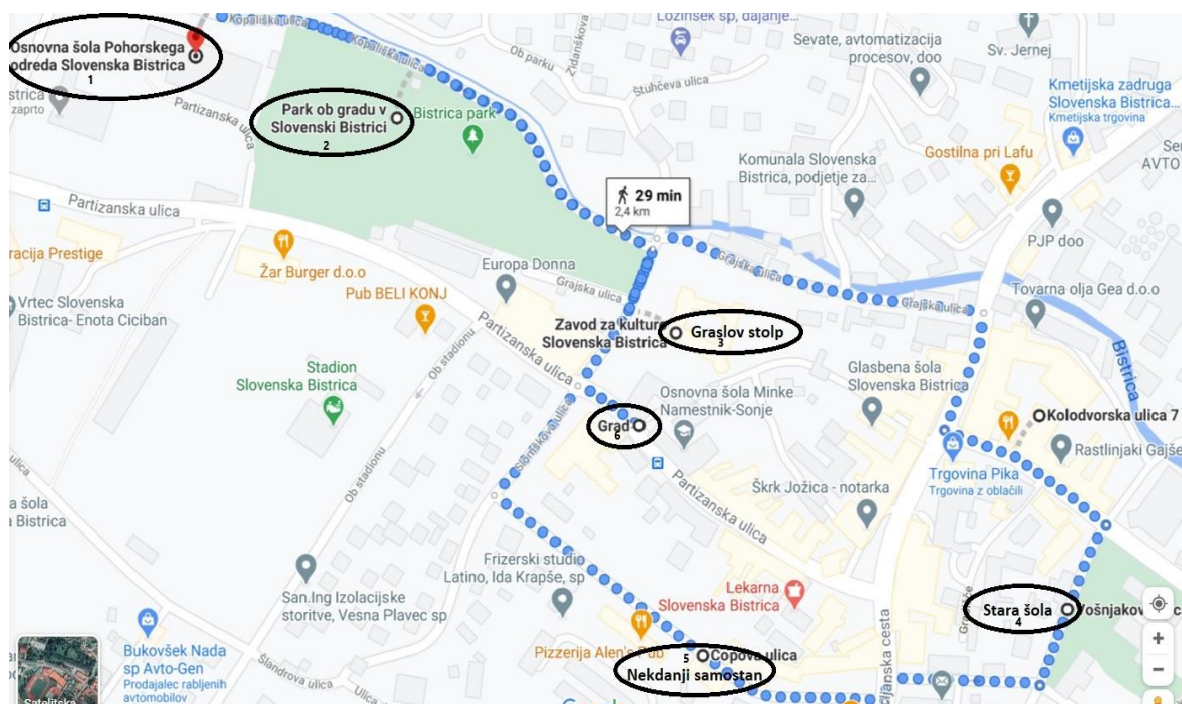
Priporočene aktivnosti za učence:

- pred učno potjo učenci s pomočjo spleta ter učbenika poiščejo razlago in zanimivosti za določene pojme (npr. baročna cerkvena umetnost, neorenesančna umetnost, kuga) in jih predstavijo ob predmetu/stavbi na učni poti;
- na cerkveni zunanosti in notranosti poiščejo konkretne sledi umetniških vplivov (srednji vek, barok, renesansa, gotika);
- po vrnitvi v razred lahko učenci pripravijo načrt za ohranitev izbranega kulturnozgodovinskega spomenika in njegovo promocijo širši javnosti (priporočena aktivnost za 8. in 9. razred).

Medpredmetne povezave:

- likovna umetnost (različni umetniški slogi),
- glasbena umetnost (cerkvena glasba, glasba v različnih zgodovinskih obdobjih).

Pot št. 2: Pot ob srednjeveškem obzidju

Slika 5: Pot ob srednjeveškem obzidju

Potek poti: OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica – Park – Graslov stolp – Grajska ulica – Grad – OŠ.

Čas trajanja: 1–2 šolski uri. Pot je mogoče razdeliti na več krajših odsekov:

1. OŠ – park – Graslov stolp – OŠ,
2. OŠ – park – grad – Grajska ulica – OŠ.

Pomen učnih poti za učence: Učenci bi bili na začetku poti seznanjeni s pomenom parka, ki je nastal po francoskem vzoru v času grofov Vetter v sredini 16. stoletja. Grad je bila ena najpomembnejših postojank nasplah. Pri njem bi se omenil pomen gradu v Slovenski Bistrici, kako se je ta razvijal skozi čas, kateri grofje so živeli v njem – seveda z možnostjo ogleda stalnih razstav, ki se nahajajo v gradu. Pri Graslovemu stolpu bi se omenilo, katere stvari so tukaj nekoč shranjevali in pomen Graslovega stolpa v mestu.³ Zadnjo znamenitost tega sprehoda pa bi predstavljalo Gradišče. Gradišče je najstarejše vaško jedro mesta.⁴ Tukaj bi omenili začetek širjenja mesta.

³ GRASLOV STOLP predstavlja izjemno dobro ohranjeno srednjeveško zgradbo, ki se ni veliko spremenila. Leta 1710 jo je kupil grof Attems skupaj s pripadajočo posejstvo Gromberg in jo preuredil v žitnico. Severozahodni stolp je bil del današnje zgradbe dvorca; jugozahodni stolp, imenovan Graslov stolp (tudi Žitni stolp, Smodniški stolp), je bil obnovljen. Po daljši obnovi leta 2004 danes v njem na treh nadstropjih potekajo razstave (Graslov stolp, b. d.).

⁴ GRADIŠČE je kvadratast trg in je najstarejše vaško jedro Slovenske Bistrice. S svojo parcelno razporeditvijo sega v 12. stoletje. Sredi Gradišča je vodnjak, okoli katerega rastejo štirje mogočni kostanji. Danes je s posegi v prostor močno degradirano. Zaradi historične in urbanistične vrednosti tega najstarejšega dela mesta bi bilo treba izvesti

Slika 6: Grajski park (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Slika 7: Graslov stolp (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Slika 8: Gradišče (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

številne popravke in odstranitve, ki bi temu prostoru vrnilo nekoliko nekdanje veljave (Slovenska Bistrica – Gradišče, Kolodvorska in Vošnjakova ulica, b. d.).

Slika 9: Zunanost bistriškega gradu (Kam na izlet?, 2020)

Slika 10: Park družine Pongratz (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Splošni cilj:

- spoznati razvoj srednjega veka skozi zgodovino mesta Slovenska Bistrica.

Operativni cilji:

7. razred; učenci:

- pojasnijo temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje),
- opišejo življenje v okviru zemljiškega gospodarstva,
- razložijo značilnosti življenja ljudi v srednjeveških mestih,
- razložijo gospodarski in kulturni pomen srednjeveških mest.

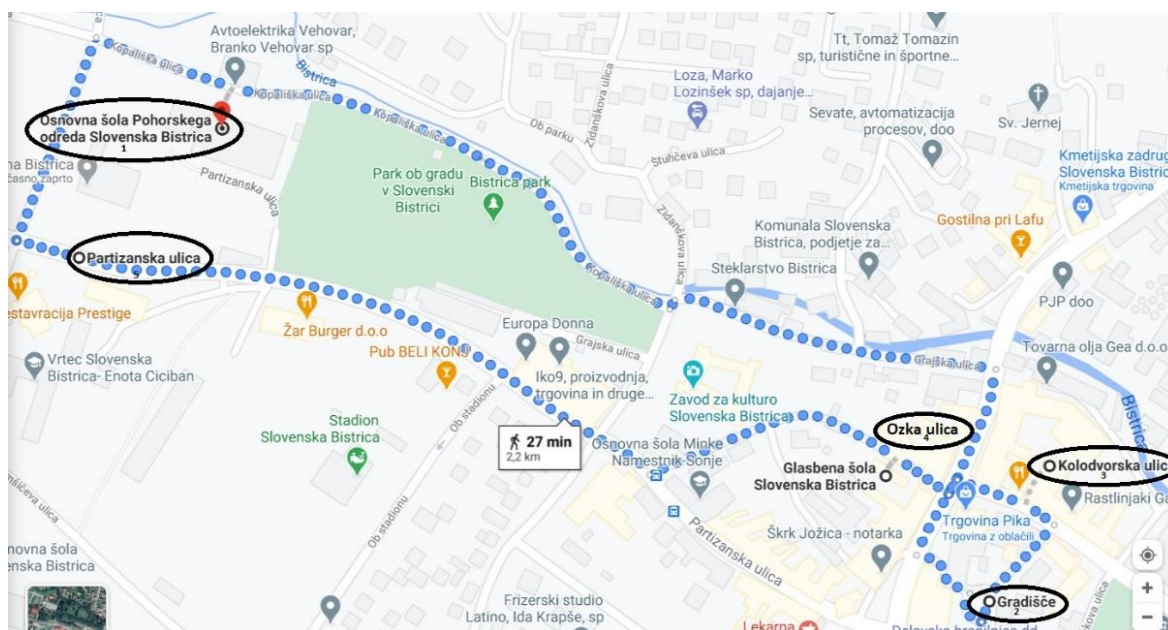
Priporočene aktivnosti za učence:

- Pred učnim sprehodom učenci s pomočjo učbenika in uporabe IKT spoznajo značilnosti srednjeveškega življenja.
- Sledi naj delo v skupinah. Vsaka skupina naj pripravi igro dvornega življenja, ki jo bo odigrala na sprehodu. Svetujemo, da si izberejo različne družbene položaje. Ena skupina npr. prikaže življenje plemstva, druga življenje obrtnikov, tretja glasbenikov/umetnikov ... Tako bodo učenci z igro vlog predstavili in aktivno doživeli življenje na gradu v srednjeveškem obdobju.
- Ob glasbi zaplešejo srednjeveški ples na grajskem dvorišču.
- V prijetnem ambientu grajskega dvorišča poslušajo srednjeveško literaturo.

Medpredmetne povezave:

- slovenščina (srednjeveško pesništvo),
- glasba (srednjeveška glasba).

Pot št. 3: Po poti obrti in trgovine

Slika 11: Po poti obrti in trgovine

Potek poti: OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica – Gradišče - Kolodvorska ulica – Ozka ulica – Partizanska ulica – OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica.

Čas trajanja: 1–2 šolski uri.

Pomen učnih poti za učence: Učenci se seznanijo z gospodarskim razvojem mesta Slovenska Bistrica. Na tem zgodovinskem sprehodu učence opozorimo na nekaj zanimivosti iz preteklosti, sta bili npr. tovarna gumbov⁵ in tovarna sanitetnega materiala. Omenimo pomen obrti,⁶ ki je bila prisotna ob glavni cesti, danes Ljubljanski in Mariborski cesti. Naštejemo, katere obrti so bile prisotne in izpostavimo oljarno ter tovarno Impol kot dva osrednja gospodarska elementa v mestu.

⁵ Zraven knjižnice je bila trgovina z gumbi v lasti družine Stiger. Najbolj zanimivo je to, da je bila v našem mestu v takratni Jugoslaviji prva tovarna z gumbi. Obratovati je začela novembra 1930 in je bila opremljena z najsodobnejšimi stroji. Gumbe so izdelovali iz kosti, lesa, kovine in rogov (Slovenska Bistrica skozi čas, 2020).

⁶ Pri tem velja omeniti Roso Pitschl, hčerko okrajnega uradnika, ki je z izdajo razglednic bistveno pripomogla k ohranitvi zgodovinske podobe mesta.

Slika 13: Hiša Rose Pitschl (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Slika 12: Dekleta pri barvanju steklenih gumbov (Tovarna steklenih izdelkov, b. d.)

Slika 15: Tovarna Impol (Tovarna Impol, b. d.)

Slika 14: Tovarna olja Gea (Tovarna olja Gea d. o. o., b. d.)

Splošni cilj:

- spoznati razvoj obrti in trgovine skozi čas v mestu Slovenska Bistrica.

Operativni cilji:

8. razred; učenci:

- opišejo položaj delavstva v 19. stoletju in prizadevanja za rešitev delavskega vprašanja,
- navedejo vzroke in posledice otroškega dela ter postopno omejevanje le-tega.

9. razred; učenci:

- na primerih in z različnih perspektiv opišejo življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji.

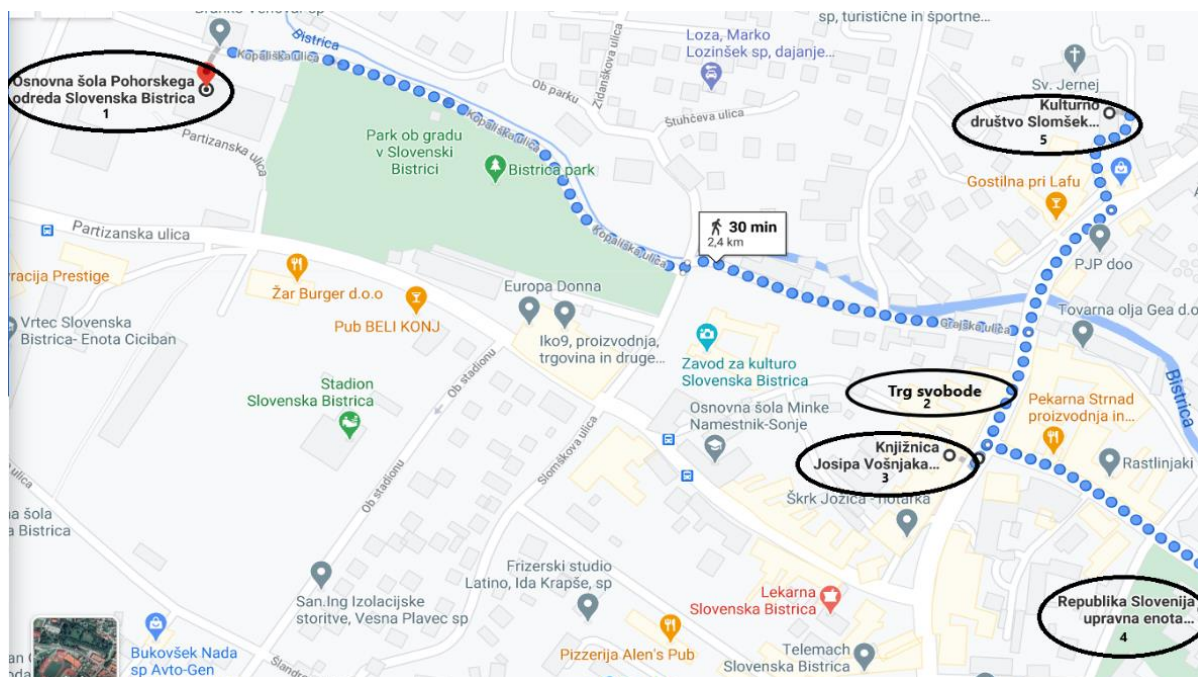
Priporočene aktivnosti za učence:

- Pred učnim sprehodom učenci s pomočjo učbenika in uporabe IKT spoznajo razvoj obrti in trgovine v Slovenski Bistrici.
- Sledi naj delo v skupinah. Vsaka skupina s pomočjo gradiva Bistriške zanimivosti pripravi kratek opis obrtniške in trgovske dejavnosti ter opiše položaj delavstva v Slovenski Bistrici.

Medpredmetne povezave:

- DKE (finance, človekove pravice).

Pot št. 4: Po poti znanih Bistričanov

Slika 16: Po poti znanih Bistričanov

Potek poti: OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica – Trg Svobode – knjižnica – Občina Slovenska Bistrica – Slomškov kulturni dom (dr. Janko Čar in Zora Janžekovič, Hermine Galfy) – OŠ.

Čas trajanja: 1–2 šolski uri.

Pomen učnih poti za učence:

Učenci spoznajo vidnejše zgodovinske osebnosti, njihov način življenja ter vpliv njihovega dela na kulturno življenje v mestu. Na Trgu svobode spoznajo Josipa Vošnjaka.⁷ Pred knjižnico se pogovorimo in spoznajo Lovra Stepišnika.⁸ Oba sta bila pomembna buditelja slovenskega naroda. Pri Občini

⁷ JOSIP VOŠNJAK si je vseskozi prizadeval za Zedinjeno Slovenijo in je aktivno sodeloval pri organizaciji taborov. V šestdesetih in sedemdesetih letih je imel vodilno vlogo v novi slovenski liberalni politiki. V času nastopa Taaffejeve vlade (1879) je bil najaktivnejši državni poslanec. Politični nasprotniki staroslovenci so celoten nasprotni mladoslovenski liberalni tabor poimenovali kar za »vošnjakovce« in sestavili parolo: »Koder vošnjakovci hodijo, trava ne raste.« Cilj njegovega političnega delovanja je bil prebuditi kmeta, ki je bil zanj temelj vsakega naroda. Kot poslanec se je boril za napredek šolstva, splošno volilno pravico, uveljavljanje slovenskega jezika, razvoj zdravstva (Josip Vošnjak, b. d.).

⁸ LOVRO STEPIŠNIK je simpatiziral z Vošnjakovim narodnim konceptom, namreč prebuditi kmeta, ki je temelj vsakega naroda, in ustanoviti čim več knjižnic za širjenje veselja do branja slovenske pisane besede. Leta 1867 sta Stepišnik in Vošnjak ustanovila Bralno društvo pod Pohorjem, prvo politično in kulturno društvo na Zgornji Ložnici. Ustanovila sta tudi knjižnico Bukvarnico, ki ima prvi zapis v inventarno knjigo datiran 24. avgusta 1863. To je bila prva slovenska potujoča knjižnica. Stepišnik je knjige nosil v košu od hiše do hiše in jih posojal neukim kmetom. Čez mesec dni se je ponovno odpravil na pot in knjige zamenjal. Hodil je po Zgornji Ložnici, Tinjski Gori, Gladomesu in Kostanjevcu. S tem je želel spodbuditi branje slovenskih knjig. Knjižnica je delovala do leta 1870,

Slovenska Bistrica podrobneje spoznajo Jožeta Pučnika ter proces slovenske osamosvojitve. Pri kulturnem domu pa velike Bistričane, ki so dosegli svetovni sloves: dr. Janka Čara (slovenski pesnik, pisatelj in režiser), Zoro Janžekovič,⁹ Hermine Galfy.¹⁰

Slika 17: Slomškov kulturni dom (Avtorici: Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

Slika 18: Trg svobode (Osebni arhiv Hana Rajh in Taja Vrečko, Slovenska Bistrica, 25. 2. 2021)

---

ko se je Stepišnik preselil v Slovensko Bistrico, a se je še vedno zelo rad vračal na Zgornjo Ložnico (Lovro Stepišnik, b. d.).

⁹ ZORA JANŽEKOVIČ je svetovno znana kot pionirka na področju kirurškega zdravljenja opeklin z lastno izvirno metodo, imenovano zgodnja tangencialna ekscizija opekline. Omenjena metoda je danes splošno sprejeta in priznana, dosežki Zore Janžekovič pa so omenjeni v veliki večini sodobnih učbenikov kirurgije po svetu (Zora Janžekovič, b. d.).

¹⁰ Pri izboru oseb, ki jih želimo izpostaviti, bo v veliko pomoč Biografski leksikon občine Slovenska Bistrica, dostopen na povezavi <http://www.zavod-ksb.si/wp-content/uploads/2021/02/Biografski-splet.pdf>.

Splošni cilji:

- seznaniti se s pomembnimi zgodovinskimi osebnostmi, ki so s svojim delom zaznamovale mesto Slovenska Bistrica ali ponesli njegovo ime v svet,
- na primerih iz vsakdanjega življenja prikažejo pomen spoštovanja do različnih kultur, pomen spodbujanja strpnosti do različnih kultur in medkulturnega sodelovanja.

Operativni cilji:

8. razred; učenci:

- pojasnijo vpliv razsvetljenstva na slovenske narodne buditelje,
- utemeljijo značilnosti in spremembe v konservativnem in liberalnem političnem prepričanju skozi 19. stoletje,
- na primerih sklepajo o prizadevanjih narodov za narodne pravice,
- utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank,
- opišejo položaj delavstva v 19. stoletju in prizadevanja za rešitev delavskega vprašanja,
- navedejo vzroke in posledice otroškega dela ter postopno omejevanje le-tega.

9. razred; učenci:

- pojasnijo vzroke za odločitev Slovencev za lastno državo Slovenijo,
- opišejo ustavno ureditev in življenje v Republiki Sloveniji,
- pojasnijo vpliv demokratične politične ureditve Republike Slovenije na življenje ljudi,
- pojasnijo, kateri znanstveni dosežki so najpomembneje vplivali na življenjski slog ljudi v 20. stoletju (komunikacijsko omrežje, promet, medicina ipd.).

Dejavnosti za učence:

V učilnici pripravijo kratke predstavitve, poiščejo leposlovna in glasbena dela ter druge pomembne dosežke: narodno prebujanje Slovencev, tabori, Lovro Stepišnik, Josip Vošnjak, staroslovenci in mladoslovenci, dr. Jože Pučnik, dr. Janko Čar, Zora Janžekovič, Hermine Galfy, DEMOS, plebiscit, desetdnevna vojna ipd. – odvisno od obravnavane tematike. Izbrana dela prebirajo ob kulturnih znamenitostih na sprehodu.

Medpredmetne povezave:

Prav ta učna pot ponuja največ možnosti različnih medpredmetnih povezav in obravnavo najrazličnejših tem:

- slovenščina,
- DKE,
- glasbena umetnost.

Z branjem poezije, krajše proze ter drugih del učenci spoznajo dela različnih slovenskih pesnikov in pisateljev, ki so živeli in ustvarjali v Slovenski Bistrici. Hkrati lahko različne književne zvrsti spoznavajo v naravi.

Ob krajšem opisu življenja Josipa Vošnjaka na Trgu svobode učenci izvedo zanimivosti o eni izmed njegovih svetovnonazorskih značilnosti – antisemitizmu, ki ga je povezoval z gospodarskimi razlogi, saj je imel Jude za predstavnike brezdušnega liberalnega kapitalizma. To dejstvo lahko učitelj poveže z obravnavano učne snovi v 7. razredu (stereotipi in predsodki). Dr. Jože Pučnik je bil leta 1990 izvoljen

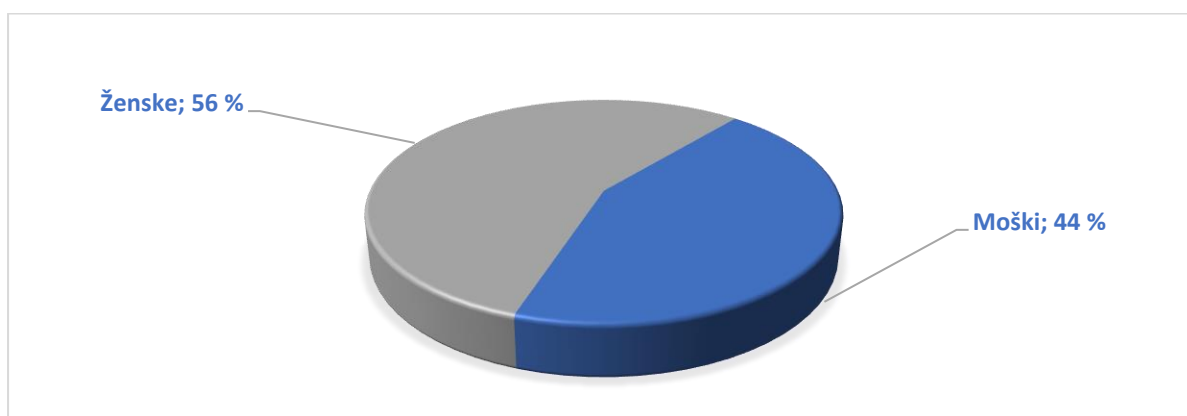
za voditelja Demokratične opozicije Slovenije (DEMOS), v kateri so se združile vse novoustanovljene opozicijske politične stranke. Ta koalicija je pod Pučnikovim vodstvom zmagala na prvih svobodnih volitvah v Sloveniji po 2. svetovni vojni. Takšen učni sprehod lahko učitelj uporabi tudi kot uvod v obravnavo učnega sklopa Slovenija kot skupnost državljanov v 7. razredu ali Demokracija od blizu v 8. razredu.

4 REZULTATI ANKETE

S pomočjo anketnega vprašalnika sva želeli ugotoviti, kako so učenci seznanjeni z delom na prostem ter kakšno je njihovo navdušenje nad poukom na prostem. Anketni vprašalnik so reševali učenci Osnovne šole Pohorskega odreda Slovenska Bistrica, ki v šolskem letu 2020/21 obiskujejo 6., 7., 8. in 9. razred. Skupno je vprašalnik rešilo 73 učencev.

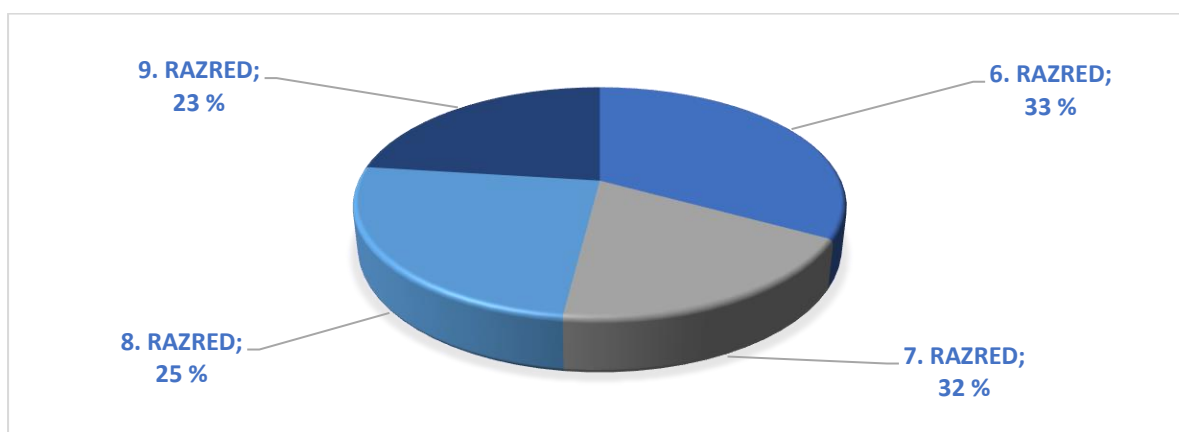
4.1 Spol anketirancev

Slika 19: Spol anketirancev

Anketni vprašalnik je skupno rešilo 73 učencev, od tega je bilo 41 učenk in 32 učencev. Zgornji graf prikazuje procentualni delež deklic in dečkov.

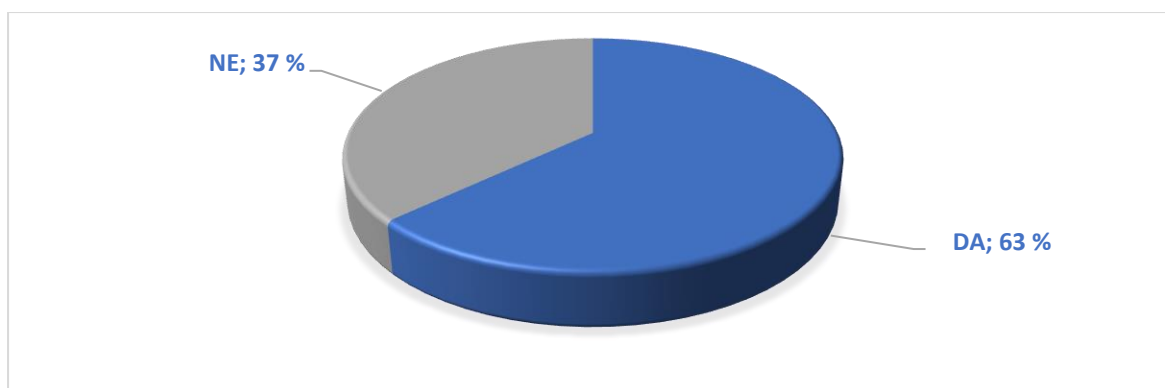
4.2 Razred anketirancev

Slika 20: Razred anketirancev

Največ anketirancev obiskuje 6. razred (33 %), sledi 7. razred (32 %), za tem 8. razred (25 %), najmanj učencev, ki je rešilo anketo, prihaja iz 9. razreda (23 %).

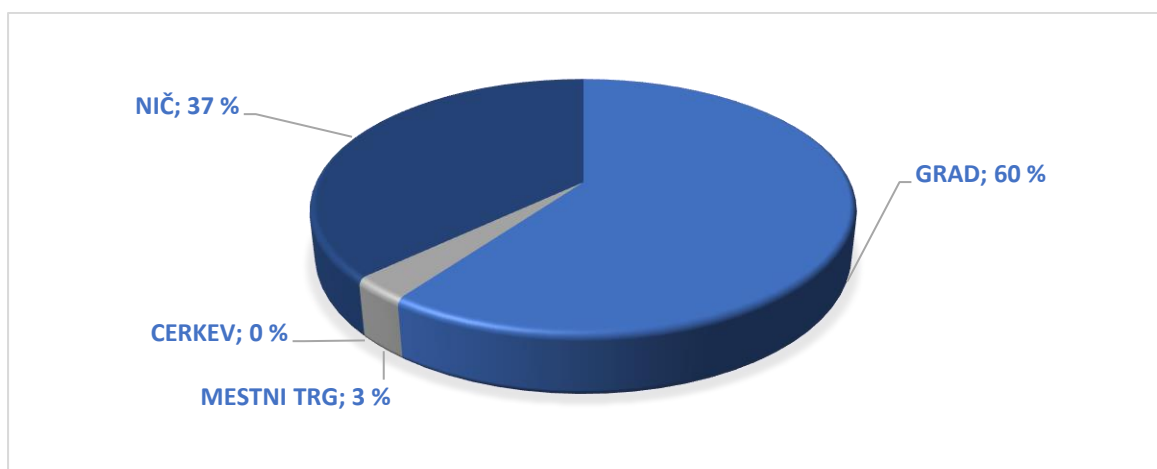
4.3 Izkušnje učencev s poukom na prostem

Slika 21: Izkušnje učencev s poukom na prostem

Na vprašanje »Ali imaš izkušnje s poukom na prostem in ogledom kulturnih znamenitosti našega mesta?« je 37 % učencev odgovorilo negativno. Več kot polovica učencev (63 %) je pouk na prostem že izkusila.

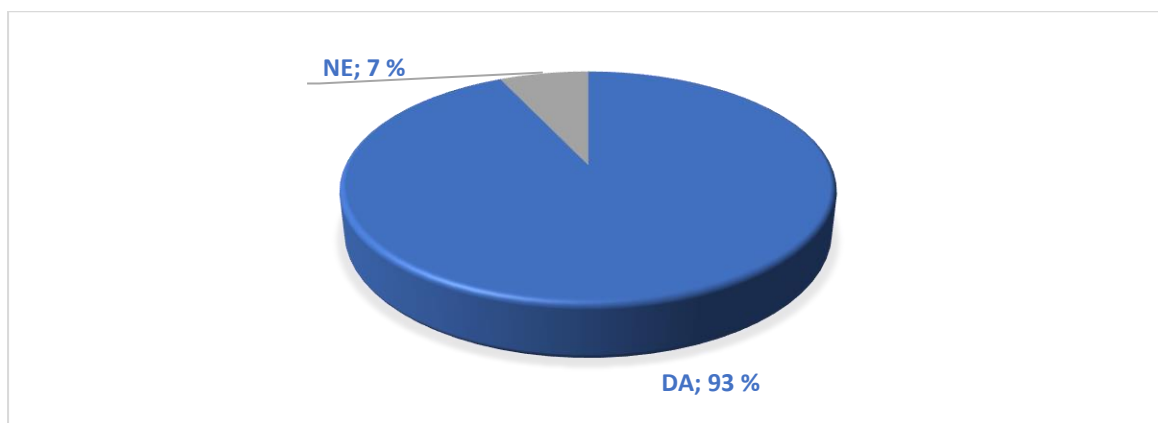
4.4 Poznavanje kulturnih znamenitosti

Slika 22: Poznavanje kulturnih znamenitosti

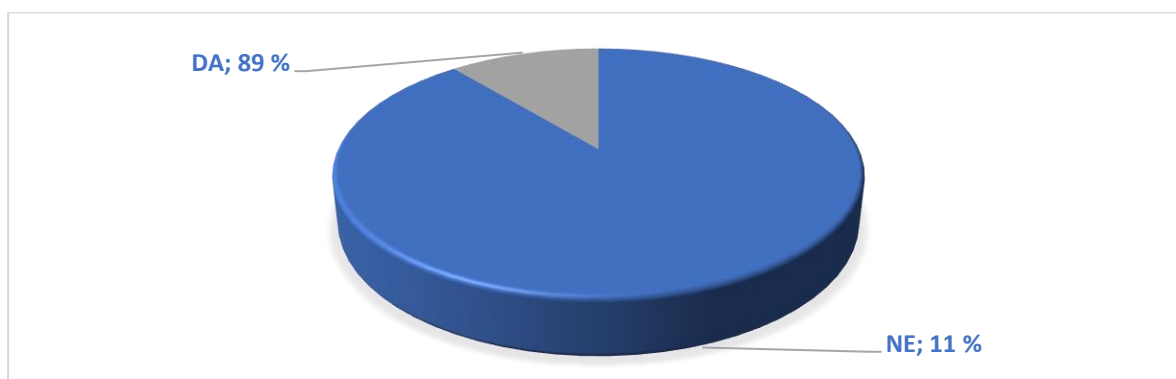
Pri vprašanju »Katere znamenitosti našega mesta ste si ogledali z razredom?« je 60 % anketirancev označilo bistriški grad. Druga najpogosteje ogledana znamenitost je mestni trg (3 %) in na koncu cerkev (0 %). 37 % anketirancev si z razredom ni ogledalo še nobene kulturne znamenitosti.

4.5 Interes ogleda kulturnih znamenitosti v okviru pouka

Slika 23: Interes ogleda kulturnih znamenitosti v okviru pouka

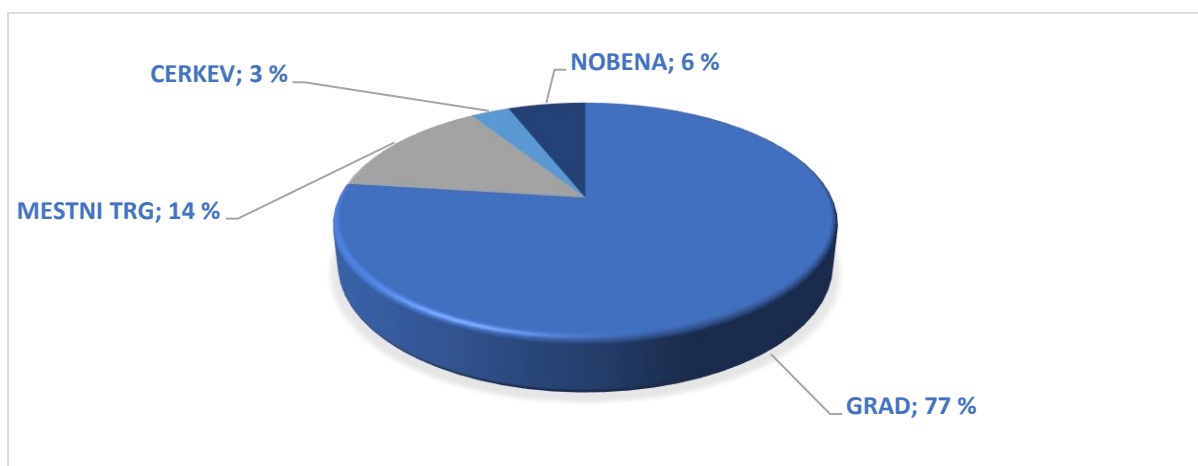
Rezultati ankete kažejo, da 93 % učencev želi, da bi si večkrat v letu ogledali kulturne znamenitosti. To predstavlja večino učencev. Preostalih 7 % pa je odgovorilo, da si kulturnih znamenitosti ne želijo ogledati.

Slika 24: Interes za terensko delo

V anketi naju je zanimalo, kolikim učencem je ta izkušnja pouka zanimiva. Iz rezultatov je razvidno, da se večina učencev (89 %) zanima za terensko delo in da jim bi bilo to delo zanimivo. Samo nekaj (11 %) učencev je odgovorilo, da jih tak način dela ne zanima.

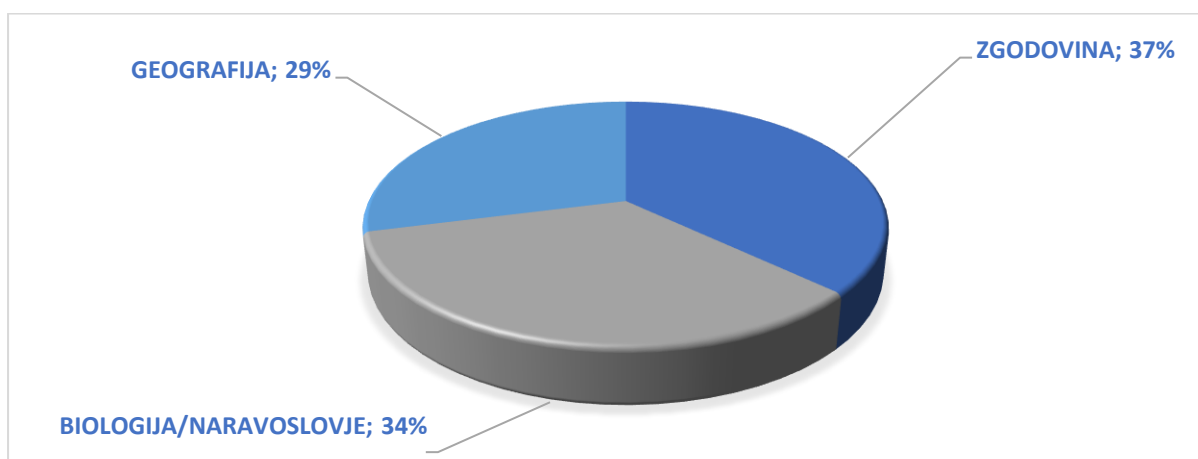
4.6 Najzanimivejša kulturna znamenitost

Slika 25: Najzanimivejša kulturna znamenitost

Na vprašanje »Katera kulturna znamenitost v našem mestu ti je najbolj všeč?« je 77 % anketirancev odgovorilo, da jim je najljubši bistriški grad. Sledita mestni trg in cerkev. 6 % anketirancev ni všeč nobena kulturna znamenitost.

4.7 Terensko delo pri posameznih predmetih

Slika 26: Pomanjkanje terenskega dela pri posameznih predmetih

Iz grafa lahko razberemo, da anketiranci največ terenskega dela pogrešajo pri predmetu zgodovina (37 %). Temu sledita biologija/naravoslovje (34 %) in geografija (29 %).

5 RAZPRAVA

Do dobljenih podatkov sva prišli s terenskim delom, metodo anketiranja, intervjuja in brskanjem po literaturi in drugih virih. Imeli sva nekaj težav s pisnimi viri, saj je literature na to temo malo, zato sta nama bila v veliko pomoč intervjuja z dr. Alešem Mavrom in dr. Simono Kostanjšek Brglez.

Dr. Aleš Maver je docent za zgodovino starega veka in lektor za latinščino na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru ter profesor latinščine in teologije pri Katedri za zgodovino Cerkve in patrologijo na Teološki fakulteti. Kot profesor bodočih učiteljev in velik poznavalec zgodovine slovenskega prostora nama je pojasnil pomen izkustvenega učenja s strokovnega vidika.

Intervju sva izvedli tudi z dr. Simono Kostanjšek Brglez, umetnostno zgodovinarko, danes največjo poznavalko umetnostne zgodovine mesta Slovenska Bistrica. Pred kratkim, 8. februarja, je bilo odprtje spletne razstave z naslovom *Preobrazbe mesta Slovenska Bistrica med 18. stoletjem in letom 2020 – njeni ljudje in podobe trgov, ulic in stavb*. Pričujoča razstava predstavlja tudi enega od osrednjih virov za potek najinih predlogov zgodovinskih poti. Dr. Kostanjšek Brglezova nama je bila v veliko pomoč pri snovanju poti s predlogi in napotki.

Na podlagi pridobljenih rezultatov ugotavljava, da so dobljeni rezultati v skladu z najinimi pričakovanji. Te želiva predstaviti s pomočjo hipotez, ki sva si jih zastavili na samem začetku naloge.

Hipoteza 1: Učenci OŠ v Slovenski Bistrici zelo slabo poznajo kulturne znamenitosti v svojem mestu.

To hipotezo potrjujeva, saj sva iz rezultatov ankete ugotovili, da 37 % učencev sploh nima izkušnje z delom na terenu in zato sklepava, da večina teh zelo slabo pozna naše znamenitosti. Kljub temu da prevladujejo učenci, ki imajo izkušnje s terenskim delom, večina učencev pozna le bistriški grad. Predvidevava, da zaradi vsakodnevnih sprehodov skozenj in različnih naravoslovnih ter kulturnih dni, ki jih imajo učenci v prvi in drugi triadi. Ker pa je v našem mestu tudi veliko drugih kulturnih znamenitosti ter zgodovinskih stavb, ki jih učenci ne poznajo, pa lahko to hipotezo potrdiva.

Hipoteza 2: Učenci si želijo pridobiti terenske izkušnje v okviru šole.

To hipotezo potrjujeva, saj kar 89 % učencev meni, da je tak način dela pri pouku zanimiv, samo 11 % pa se s tem ne strinja. Učenci še posebej pogrešajo več terenskega dela pri pouku zgodovine. Meniva, prav tako tudi dr. Aleš Maver, da je seznanjanje z ostanki preteklosti na terenu za razumevanje zgodovine zelo pomembno. Še tako dobra beseda težko nadomesti stik s predmetom, stavbo ali ostanki predmetov za vsakdanjo rabo. Posebno dragocen del pouka zgodovine so tako imenovane strokovne ekskurzije. Zaradi pomanjkanja denarja se marsikatera načrtovana ekskurzija ne izvede. Misliva, da bi bili kratki zgodovinski učni sprehodi po zasnovanih učnih poteh prava rešitev za to težavo.

Dr. Maver nama je na lastnem primeru pojasnil, kako velik pomen za otrokov nadaljnji razvoj ima njegovo srečevanje z zgodbami o preteklosti in njenimi ostanki v domačem kraju. Zanj so bile taka vstopna točka v zgodovino ruševine framskega gradu. Ko jih je pospremila še zavzeta razlaga učiteljice iz prvega razreda, je bilo njegovo navdušenje popolno. Tako je bil njegov prvi stik z zgodovino srečanje z lokalno zgodovino. Meni, da je poznavanje lokalne zgodovine izjemno pomembno, ker je ob času bistven dejavnik zgodovine prostor. In najbolj razumemo tiste zgodovinske dogodke, ki jih znamo dobro umestiti v prostor. V domačem okolju običajno dobro poznamo vsak kotiček, zato ga veliko lažje kot kje drugje povežemo s preteklostjo. Ko pa »osvojimo« lokalno zgodovino, nam ni težko narediti preskoka na širše dogajanje, ki ga bolje razumemo, če ga lahko povežemo z dogajanjem pred lastnim

pragom. Sprehod po bistrškem gradu nam recimo omogoči sijajen vstop v baročno obdobje in umetnost, sprehod po starem mestnem jedru Slovenske Bistrice nam veliko pove o tem, kako je dihala tipično srednjeveško mesto, stari nagrobniki na pokopališču pa so prava vrata v razumevanje slovenske zgodovine zadnjega stoletja in pol.

Hipoteza 3: Z organizacijo učne poti bi prišlo do večjega zanimanja in obiskanosti zgodovinskih znamenitosti v Slovenski Bistrici.

To hipotezo sva zavrgli, saj je bilo v najinem načrtu, da to pot tudi izvedeva, a nama je epidemija novega koronavirusa to preprečila. Ko se bo epidemija umirila, se bova vsekakor potrudili, da te poti čim prej predstaviva najinim sovrstnikom. Zaenkrat na podlagi te hipoteze ne moreva natančno sklepati, ali bi najina raziskovalna naloga pripomogla k večjemu zanimanju za zgodovinske zanimivosti ali ne.

To hipotezo nama je pomagala ovreči dr. Simona Kostanjšek Brglez, ki nama je pojasnila, da veliko objektov doslej še ni bilo prepoznanih kot znamenitost. Ob gradu, Graslovem stolpu, rotovžu in cerkvah je bilo med znamenitosti prišteti samo še nekaj večjih objektov. Prva faza, ko je bilo raziskanih, interpretiranih ter v turistično ponudbo umeščenih večje število objektov, je v veliki meri opravljena, zato se lahko začne znamenitosti tudi popularizirati. Zelo težko je namreč popularizirati nekaj, česar ne poznamo dovolj dobro ali česar sploh ne poznamo; pričakovati, da bodo ljudje prišli v neko mesto, kjer jim lahko pokažemo le nekaj spomenikov, pa nima smisla. Glede na trende se je pri popularizaciji ob osnovnih tiskovinah (brošurah, vodnikih) smiselno poslužiti medijev (omembe mesta in dediščine na radiu, televiziji), predvsem pa družbenih omrežij. Facebook, Instagram, TikTok so orodja, s katerimi je mogoče doseči veliko maso in različne profile, zato dr. Kostanjšek Brglezova meni, da se je, če želimo dediščino tudi popularizirati, smiselno posvetiti tudi objavljanju na omenjenih omrežjih.

Ker pa je ta proces pojavljanja na družbenih omrežjih v teku šele zadnji 2 leti, sva prepričani, da učne poti ne bi pripomogle k boljši obiskanosti znamenitosti v Slovenski Bistrici. Ideja o učnih poteh in izvedbeni načrti so lahko odličen pripomoček učiteljem osnovnih šol v neposredni bližini centra Slovenske Bistrice. Verjameva, da bodo učne poti njihov pripomoček za popestritev pouka zgodovine. K temu bo dodatno pripomogla tudi postavitve tabel na spomenike kulturne dediščine, ki bodo spodbuda in gradivo za učitelje, da učencem približajo lokalno zgodovino, torej znamenitosti v domačem okolju.

Hipoteza 4: Slovenska Bistrica je primerna za izpeljavo zgodovinskih učnih poti.

Na podlagi intervjujev in že mesta samega to hipotezo potrjujeva. Naše mesto ima ogromno znamenitosti, s katerimi lahko izpeljemo zelo zanimivo učno pot. Vsako zastavljeno učno pot sva namreč tudi sami obiskali ter se preizkusili v vlogi učenca in učitelja.

Hipotezo 4 je prav tako potrdil dr. Aleš Maver, ki meni, da se lahko učenci prav s sprehodom po mestu seznanijo z značilnostmi tipičnega srednjeveškega in zgodnjenovoveškega (manjšega) mesta in spoznajo dejavnike, ki so narekovali zidavo in prezidave nekaterih osrednjih mestnih stavb, recimo župnijske in mestne cerkve, gradu ali rotovža. Tudi nekatera ulična imena so dobro izhodišče za spoznavanje preteklosti in pomembnih ljudi v zgodovini Slovenske Bistrice. Poleg tega nudi mesto z okolico tudi veliko priložnosti za spoznavanje zgodovine 20. stoletja, vključno z drugo svetovno vojno in poveljnimi poboji, ki so prav območje Slovenske Bistrice zelo zaznamovali.

Tudi dr. Simona Kostanjšek Brglez meni, da se lahko Slovenska Bistrica brez težav kosa z drugimi mesti. Pravzaprav je Slovenska Bistrica eno izmed najstarejših mest na slovenskem Štajerskem, na kar smo lahko še posebej ponosni. Mesto ima tudi izjemno bogato in tudi razmeroma dobro raziskano

zgodovino ter številne spomenike premične in nepremične dediščine. Verjetno lahko še posebej izpostavimo obzidje, saj je Slovenska Bistrica mesto, katerega srednjeveški obseg lahko določimo pravzaprav do metra natančno, saj imamo dele obzidja ohranjene celo na vseh štirih straneh neba. Seveda pa je tukaj še veliko drugega, zaradi česar se Slovenska Bistrica lahko primerja z drugimi mesti; od tega, da je bila v srednjem veku tukaj židovska skupnost, do tega, da se je semkaj naselil red minoritov, ki so imeli tukaj lekarno.

6 ZAKLJUČEK

Pri pisanju raziskovalne naloge naju je vodila želja po svobodi, zato se nama je – glede na trenutne razmere – tema o pouku na prostem in izkustvenem učenju zdela zelo primerna. Šele s pisanjem naloge ter ozaveščanjem lastnih izkušenj sva se zavedli pomena izkustvenega učenja, ki ga je v osnovni šoli zagotovo premalo. Ker se ravna po načelu akcija – reakcija, sva se nemudoma lotili načrtovanja učnih poti. Tako so nastale 4 konkretne, tematsko naravnane učne poti, ki lahko trajajo 1–2 šolski uri, lahko pa jih razdrobimo in uporabimo za učne sprehode ali pa utrjevanje znanja po zaključenem učnem sklopu. Poti so primerne za delo z nadarjenimi učenci, saj meniva, da so ti v osnovnošolskem sistemu, predvsem v okviru rednega pouka, marsikdaj zapostavljeni. Poti so s skupinskim in sodelovalnim načinom dela usmerjene tudi k razvijanju učenčeve socialne inteligence.

Ob prvem obisku učnih poti sva ugotovili, da pomembnejši kulturnozgodovinski spomeniki v mestu niso označeni. V času nastajanja najine naloge je Zgodovinsko društvo dr. Jožeta Koropca Slovenska Bistrica označevalo pomembnejše kulturnozgodovinske spomenike v mestu Slovenska Bistrica. Prav tako je v tem času označevalne table cerkva v mestu postavila tudi Župnija sv. Jerneja Slovenska Bistrica, kar nama je bilo v veliko pomoč pri načrtovanju poti. **S predlaganimi učnimi potmi ter z označenimi kulturnimi znamenitostmi bi zagotovo prišlo do večjega zanimanja in obiskanosti zgodovinskih znamenitosti v Slovenski Bistrici.** Obiskalo bi jih več učencev lokalnih osnovnih šol in lokalnih prebivalcev ter turistov. Po mestu Slovenska Bistrica že sedaj potekajo vodeni ogledi kulturnih znamenitosti pod okriljem Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica, ki trenutno v glavnem privabljajo le lokalno prebivalstvo.

Z raziskovalno nalogo sva ugotovili, da **večina učencev osnovne šole slabo pozna kulturne znamenitosti v svojem mestu** – še posebej na področju zgodovine. Meniva, da bo prav ta raziskovalna naloga s konkretnimi učnimi potmi ter priročnim gradivom za učitelje in učence pripomogla k temu, da si bodo udeleženci učnega procesa drznili stopiti izven okvirov ter učencem približati lokalno zgodovino. Ker se zavedava, da je pri tovrstnem izkustvenem načinu poučevanja učitelj veliko bolj obremenjen kot sicer pri rednem pouku, je glavni namen takšnega gradiva pomoč učiteljem pri navduševanju učencev, lahko pa kot priročnik oz. literatura za pripravo učnih sprehodov služi tudi učencem.

Prav sedaj, ko se učenci postopoma vračajo v šolske klopi, bi bilo potrebno razmisliti, kako vključiti pouk na prostem v učni načrt, saj k temu stremijo tudi uradna priporočila za zajezitev epidemije. **Učenci si namreč želijo pridobiti terenske izkušnje.** Po njihovem mnenju jih primanjkuje prav pri pouku zgodovine. **Slovenska Bistrica je s svojo bogato zgodovino zagotovo primeren kraj** za to.

Z raziskovalno nalogo sva tako potrdili tri od štirih zastavljenih hipotez. **Hipotezo št. 3, da bi z organizacijo učne poti prišlo do večjega zanimanja in obiskanosti zgodovinskih znamenitosti v Slovenski Bistrici, sva zavrgli,** saj je za povečanje zanimanja in obiskanosti potrebno uskladiti več dejavnikov, pobuda za to in seveda finančna sredstva pa bi morala priti od občine ali države. Lokalni interes posameznih društev namreč že obstaja.

Ideja o učnih poteh in izvedbeni načrti so lahko odličen pripomoček učiteljem osnovnih šol v neposredni bližini centra Slovenske Bistrice. Verjameva, da bodo učne poti njihov pripomoček za popestritev pouka zgodovine. K temu bo dodatno pripomogla tudi postavitev tabel na spomenike kulturne dediščine, kar bo dodatna spodbuda in gradivo za učitelje, da bodo učencem približali lokalno zgodovino, torej znamenitosti v domačem okolju.

V zaključku raziskovalne naloge bi radi povedali, da je ohranjanje kulturne dediščine skozi čas zelo pomembno. Zgodovinske učne poti bi lahko pripomogle k večjemu zanimanju učencev za zgodovino mesta Slovenska Bistrica. Izdelali sva tudi brošuro, ki bo vesplošno uporabna, uporabnike pa bo

pripravljala do različnih poti in znamenitosti. Z raziskovalno nalogo sva se ogromno novega naučili in spoznali številne zgodovinske znamenitosti mesta, za katere do sedaj še nisva vedeli ali slišali za pomembno vlogo, ki so jo opravljale v preteklosti. Ob samem koncu naloge se bova tudi midve večkrat odpravili v mesto in odkrivali še druge zgodovinske uganke, ki so še skrite v mestu.

Vsekakor pa so učne poti zelo obsežna tematika, ki sega na različna področja. Lahko bi dodali različne aktivnosti za učence v razredu pred odhodom na učno pot in po vrnitvi s poti. Še posebej bi bila zanimiva medpredmetna povezava s slovenščino, kjer bi lahko ob kulturnih znamenitostih analizirali različna besedila, iskali sopomenke ... Idej za nadaljnje raziskovalno delo je zagotovo veliko in z veseljem se jih bova lotili v prihodnosti.

7 VIRI IN LITERATURA

- Ajd, T. (2019). Iz sirotišnice so odhajali s solzami v očeh. V *Spletna izdaja časnika Večer*. Pridobljeno 18. februarja 2021 s <https://www.vecer.com/vecer-v-nedeljo/iz-sirotisnice-so-odhajali-s-solzami-v-oceh-6666180>
- Ajd, V. (20. 4. 2020). V *Slovenska Bistrica skozi čas*. Na *Bistrican.si* Pridobljeno 27. marca 2021 s https://bistrican.si/index.php?option=com_k2&view=item&id=180:sl-bistrica-skozi-cas&Itemid=666
- Avsec, A. in Pečjak, S. (2003). Emocionalna inteligentnost kot kognitivno-emocionalna sposobnost. V *Psihološka obzorja*, 12(2)
- Biografski leksikon občine Slovenska Bistrica. (2020), *Zavod za kulturo Slovenska Bistrica*. Pridobljeno 18. februarja 2021 s <http://www.zavod-ksb.si/wp-content/uploads/2021/02/Biografski-splet.pdf>
- Kam na izlet?. (21. 6. 2020). Na *Mariborinfo.com*. Pridobljeno 16. 3. 2021 s <https://mariborinfo.com/novica/lokalno/kam-na-izlet-na-cezmejnih-cestih-gradov-k-obisku-vabi-41-mogocnih-gradov/324835>
- Cigler, N. Vloga ravnatelja pri dvigu kakovosti ekskurzij za učence. (1996). *Vzgoja in izobraževanje*. Št. 27
- Garvas, M. Izkustveno učenje kot praksa in teorija izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vrtcu Trnovo. (2010). *Andragoška spoznanja* (št. 16)
- Graslov stolp. (b. d.). Na *Inspiracija.eu*. Pridobljeno 4. marca 2021 s <https://www.inspiracija.eu/slovenska-bistrica/?lang=sl>
- Impol. Zgodovina. (b. d.). Na *Impol.si*. Pridobljeno 28. decembra 2020 s <https://www.impol.si/podjetje-impol/zgodovina/>
- Izkustvo. (b. d.). V *Fran, spletni slovar slovenskega knjižnega jezika*. Pridobljeno 18. decembra 2020 s <https://fran.si/iskanje?View=1&Query=izkustvo>
- Jontes, M. (2014). Učenje v naravi – priložnost in izziv za učiteljevo ustvarjalno delo z učenci. *Razredni pouk. Letnik 16, št. 1*. Pridobljeno 9. marca 2021 s <http://www.ospodgorje.si/OSPogorje/clanek-mateja-jontes-razredni-pouk-1415.pdf>
- Josip Vošnjak. (b. d.). V *Wikipedija, spletna enciklopedija*. Pridobljeno 18. februarja 2021 s https://sl.wikipedia.org/wiki/Josip_Vo%C5%A1njak
- Lovro Stepišnik. (b. d.). V *Wikipedija, spletna enciklopedija*. Pridobljeno 18. februarja 2021 s https://sl.wikipedia.org/wiki/Lovro_Stepi%C5%A1nik
- Ogorelc, B. (2003). *Naravoslovne (učne) poti - priporočila načrtovalcem*. Pridobljeno 18. decembra 2020 s http://www.interpretacija.si/knjiznica/priporocila_nacrtovalcem.pdf
- Podvinšek, L. (2013). Josip Vošnjak na spletu. Diplomsko delo. *Univerza v Ljubljani, filozofska fakulteta*

oddelek za slovenistiko. Pridobljeno 29. decembra 2020 s
https://www.slov.si/dipl/podvinsek_lilijana.pdf

Selinšek, J. Z izkustvenim učenjem do sprememb: kako do sprememb. (2012). *Strokovna revija za ravnanje ljudi pri delu*, (št. 10). str. 30-34

Slovenska Bistrica – Gradišče, Kolodvorska in Vošnjakova ulica. (b. d.). *Na KRAJI – Slovenija*. Pridobljeno 4. marca 2021 s
https://kraji.eu/slovenija/slovenska_bistrica_gradisce_kolodvorska_vosnjakova/slo

Tovarna steklenih izdelkov v Slovenski Bistrici. (b. d.). V *Wikipedija, spletna enciklopedija*. Pridobljeno 27. marca 2021 s
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tovarna_steklenih_izdelkov_v_Slovenski_Bistrici_-_dekleta_pri_barvanju_gumbov_1956.jpg

Tovarna olja Gea d. o. o. (b. d.). *Na Najdi.si Zemljevidi*. Pridobljeno 27. marca 2021 s
<https://zemljevid.najdi.si/podjetje/5048621000/tovarna-olja-gea-doo>

Učenje. (b. d.). V *Fran, spletni slovar slovenskega knjižnega jezika*. Pridobljeno 18. decembra 2020 s
<https://fran.si/iskanje?View=1&Query=u%C4%8Denje>

Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina. (2011). Ministrstvo za šolstvo in šport. *Zavod RS za šolstvo*. Pridobljeno 25. oktobra 2020 s
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_zgodovina.pdf

Zora Janžekovič. (b. d.). V *Wikipedija, spletna enciklopedija*. Pridobljeno 18. februarja 2021 s
https://sl.wikipedia.org/wiki/Zora_Jan%C5%BEEKovi%C4%8D

PRILOGA A: ANKETNI VPRAŠALNIK

ZGODOVINSKA UČNA POT (raziskovalna naloga)

Dragi učenci! Zelo bi bili hvaležni, če bi lahko odgovorili na par vprašanj in bi nama pomagali pri najini raziskovalni nalogi.

1. SPOL

M   Ž

2. RAZRED

____. razred

3. IMAŠ IZKUŠNJE, DA STE Z RAZREDOM IN UČITELJEM IMELI POUK NA PROSTEM IN STE SI OGLEDALI KULTURNE ZNAMENITOSTI NAŠEGA MESTA? ČE JA, KAM STE ODŠLI?

---

4. ALI BI SI ŽELEL VEČKRAT V ČASU (PREDVSEM ZGODOVINSKEGA) POUKA OGLEDATI NAŠE KULTURNE ZNAMENITOSTI MESTA?

DA   NE

5. JE TA IZKUŠNJA POUKA ZATE ZANIMIVA?

DA   NE

6. KATERA KULTURNA ZNAMENITOST V NAŠEM MESTU TI JE NAJBOLJ VŠEČ (možen samo 1 odgovor)?

---

7. PRI KATEREM PREDMETU NAJBOLJ POGREŠAŠ TERENSKO DELO?

a) zgodovina   b) geografija   c) naravoslovje\biologija

Najlepša hvala!

HANA RAJH in TAJA VREČKO

PRILOGA B: INTERVJU Z DR. ALEŠEM MAVROM S FILOZOFSKE FAKULTETE UNIVERZE V MARIBORU

1. Ali ima Maribor, od koder prihajate, kakšno zgodovinsko učno pot?

Pred nekaj leti so uredili Martinovo učno pot po Kamnici, ki sodi v okvir mariborske občine. Učna pot predstavlja preteklost tega predela in njegove okolice. Veliko zgodovine se da spoznati tudi v okviru splavarske učne poti.

2. Ker učite bodoče učitelje zgodovine, ali jim svetujete, da izvajajo delo na terenu?

Sicer ne poučujem predmetov, ki neposredno pripravljajo študentke in študente na delo v razredu, vendar jih pri svojih predavanjih seveda opozarjam na to, kje se lahko s preteklostjo in njenimi ostanki srečajo »v živo«. Velikokrat omenjam zlasti različne muzeje, v katerih si je moč ogledati ostanke staroveških kultur od Mezopotamije do konca antike ali likovne upodobitve, pa tudi posvetne in cerkvene stavbe ali arheološka najdišča, seveda tudi s slovenskega ozemlja.

3. Se vam zdi, da bi morale biti pri pouku zgodovine več terenskega dela?

Seznanjanje z ostanki preteklosti na terenu je za razumevanje zgodovine zelo pomembno. Še tako dobra beseda težko nadomesti stik s predmetom, stavbo ali ostanki predmetov za vsakdanjo rabo. Zato so posebno dragocen del študija zgodovine vedno tako imenovane strokovne ekskurzije. Žal se marsikateri načrt zanje sfiži zaradi pomanjkanja denarja. Nasploh pa se strinjam, da bi morale biti terenskega dela več, čeprav sam zelo stavim na posredovanje zgodovine v obliki zgodbe. A to ni dovolj.

4. Zakaj je po vašem mnenju pomembno poznati lokalno zgodovino?

Mislím, da skoraj ni otroka, ki mu veselja do zgodovine ne bi najprej zbudila srečevanja z zgodbami o preteklosti in njenimi ostanki v domačem okolju. Zame so bile taka vstopna točka v zgodovino ruševine framskega gradu. Ko jih je pospremila še zavzeta razlaga učiteljice iz prvega razreda, je bilo navdušenje popolno. Tako je bil moj prvi stik z zgodovino srečanje z lokalno zgodovino. Njeno poznavanje je pomembno, ker je ob času bistven dejavnik zgodovine prostor. In najbolj razumemo tiste zgodovinske dogodke, ki jih znamo dobro umestiti v prostor. V domačem okolju običajno dobro poznamo vsak kotiček, zato ga veliko lažje kot kje drugje povežemo s preteklostjo. Ko pa »osvojimo« lokalno zgodovino, nam ni težko narediti preskoka na širše dogajanje, ki ga bolje razumemo, če ga lahko povežemo z dogajanjem pred lastnim pragom. Sprehod po bistriškem gradu nam recimo omogoči sijajen vstop v baročno obdobje in umetnost, sprehod po starem mestnem jedru Slovenske Bistrice nam veliko pove o tem, kako je dihalo tipično srednjeveško mesto, stari nagrobniki na pokopališču pa so prava vrata v razumevanje slovenske zgodovine zadnjega stoletja in pol.

5. Ali menite, da je Slovenska Bistrica dovolj zanimiva za pouk zgodovine na terenu?

Slovenska Bistrica ima po moji vednosti, čeprav je ne poznam zelo dobro, zelo veliko potenciala za pouk zgodovine na terenu. Na prvem mestu se lahko v njej učenci seznanijo z značilnostmi tipičnega srednjeveškega in zgodnjenovoveškega (manjšega) mesta in spoznajo dejavnike, ki so narekovali zidavo in prezidave nekaterih osrednjih mestnih stavb, recimo župnijske in mestne cerkve, gradu ali rotovža. Tudi nekatera ulična imena so dobro izhodišče za spoznavanje preteklosti in pomembnih ljudi v zgodovini Slovenske Bistrice. Poleg tega nudi mesto z okolico tudi veliko priložnosti za spoznavanje zgodovine 20. stoletja, vključno z drugo svetovno vojno in povojnimi poboji, ki so prav območje Slovenske Bistrice zelo zaznamovali.

PRILOGA C: INTERVJU Z DR. SIMONO KOSTANJŠEK BRGLEZ

1. Katera kulturna znamenitost v mestu Slovenska Bistrica vam je najbolj všeč in zakaj?

Slovenska Bistrica ima toliko kulturnih znamenitosti, da se je zelo težko odločiti za eno. Najbolj prepoznaven je gotovo grad, ki je velika dragocenost mesta. Osebnostno pa mi je najljubša župnijska cerkev sv. Jerneja. Gre namreč za raščeno arhitekturo, za spomenik, ki se je razvijal vse od srednjega veka pa do začetka 20. stoletja. Posebnost tega kulturnega spomenika je torej ta, da je vidnih več razvojnih faz, od poznosrednjeveške rožnovenske kapele, baročne ladje, prezbiterija in Ksaverjeve kapele, pa vse do neorenesančnega zvonika. Ob kakovostni arhitekturi in izjemnih freskah cerkev odlikuje bogata oprema. Najvidnejši kos opreme je gotovo veliki oltar, delo pomembnega mariborskega kiparja Jožefa Holzingerja. Monumentalna slika sv. Jerneja v tem oltarju pa je delo Johanna Martina Schmidta, prepoznavnega avstrijskega slikarja. Je tudi eno redkih del tega slikarja v Sloveniji, zaradi česar je bistriška župnijska cerkev še toliko bolj pomembna. Tudi ostala oprema v cerkvi je na visokem umetniškem nivoju. Sicer pa ima vsak spomenik kulturne dediščine v mestu, pa naj bo ta profanega ali sakralnega značaja, neko kvaliteto, ki je vredna pozornosti, neko zgodbo, ki pritegne.

2. Na kakšen način bi lahko bolj popularizirali obisk kulturnih znamenitosti v Slovenski Bistrici? Kaj bi se še dalo storiti?

Dejstvo je, da veliko objektov doslej ni bilo prepoznanih kot znamenitost. Ob gradu, Graslovem stolpu, rotovžu in cerkvah je bilo med znamenitostmi prišteti samo še nekaj večjih objektov. Prva faza, ko je bilo raziskanih, interpretiranih ter v turistično ponudbo umeščenih večje število objektov, je v veliki meri opravljena, zato se lahko začne znamenitosti tudi popularizirati. Namreč zelo težko je popularizirati nekaj, česar ne poznamo dovolj dobro ali česar sploh ne poznamo, pričakovati, da bodo ljudje prišli v neko mesto, kjer jim lahko pokažemo le nekaj spomenikov, pa nima smisla. Glede na trende se je pri popularizaciji ob osnovnih tiskovinah (brošurah, vodnikih) smiselno poslužiti medijev (omembe mesta in dediščine na radiu, televiziji), predvsem pa družbenih omrežij. Facebook, Instagram, TikTok so orodja, s katerimi je mogoče doseči veliko maso in različne profile, zato menim, da se je, če želimo dediščino tudi popularizirati, smiselno posvetiti tudi objavljanju na omenjenih omrežjih.

3. Je morda postavitve tabel v okviru zgodovinskega društva rešitev za izvedbo pouka na terenu?

Postavitve tabel na spomenike kulturne dediščine ni ravno rešitev za izvedbo pouka na terenu, lahko pa table delujejo kot spodbuda (pa tudi kot gradivo) za učitelje, da učencem približajo lokalno zgodovino, torej znamenitosti v domačem okolju.

4. Kako to, da ste se tako poglobili v bistriško preteklost?

V raziskovanje spomenikov kulturne dediščine in v raziskovanje zgodovine Slovenske Bistrice ter Poljčan, Makol in Oplotnice sem se poglobila iz več razlogov. V prvi vrsti zato, ker je to okolje, v katerem živim že od otroštva in ki sem ga, kot sem ugotovila šele na fakulteti, pravzaprav zelo slabo poznala. Najprej me je torej zanimalo podrobneje spoznati domače okolje. Začetno zanimanje je preraslo v interes, da to okolje še podrobneje raziščem in dosedanja vedenja nadgradim ali poglobim. Zato sem za diplomsko nalogo izbrala temo, pri kateri sem se ukvarjala z umetnostnozgodovinsko analizo cerkva v župniji Slovenska Bistrica. Čeprav sem v naslednjih letih raziskovala druge teme in obdobja, sem ostala vseskozi nekako navezana na to okolje in zato od časa do časa objavila kakšno raziskavo. Pred dvema letoma pa se je ponudila priložnost, da prijavim projekt, pri katerem lahko samostojno izberem področje raziskovanja. O tem, kam v naslednjih letih usmeriti pozornost, nisem razmišljala, ampak sem intuitivno izbrala ravno ta prostor, torej območje nekdanje občine Slovenska Bistrica. Večina raziskav, ki sem jih v okviru projekta *Umetnost za turizem: Umetnostnozgodovinske vsebine kot podlaga razvoju trajnostnega turizma Vzhodne Slovenije* v zadnjih dveh letih opravila, je vezanih ravno na Slovensko Bistrico in na njeno stavbno dediščino.

5. Ali se Slovenska Bistrica lahko na področju zgodovine primerja z drugimi slovenskimi mesti?

Seveda, Slovenska Bistrica se lahko brez težav kosa z drugimi mesti. Pravzaprav je Slovenska Bistrica eno izmed najstarejših mest na slovenskem Štajerskem, na kar smo lahko še posebej ponosni. Mesto ima izjemno bogato in tudi razmeroma dobro raziskano zgodovino, številne spomenike premične in nepremične dediščine. Verjetno lahko še posebej izpostavimo obzidje, saj je Slovenska Bistrica mesto, katerega srednjeveški obseg lahko določimo pravzaprav do metra natančno, saj imamo dele obzidja ohranjene celo na vseh štirih straneh neba. Seveda pa je tukaj še veliko drugega, zaradi česar se Slovenska Bistrica lahko primerja z drugimi mesti; od tega, da je bila v srednjem veku tukaj židovska skupnost, do tega, da se je semkaj naselil red minoritov, ki so imeli tukaj lekarno. Skratka zanimivosti je veliko.

PRILOGA D: GRADIVO ZA ZGODOVINSKE UČNE SPREHODE – ZANIMIVOSTI IZ BISTRIŠKE PRETEKLOSTI

»Pohorske Atene«

Mesto Slovenska Bistrica ali »Pohorske Atene« kakor ga naziva pisatelj dr. Franc Mišič v svoji znameniti knjigi v »V žaru in čaru šumovitega Pohorja«, je največje naselje ob državni cesti Maribor—Celje. Zaradi ugodne prometne lege je mesto skozi čas stalno napredovalo ter postalo pomembno prometno križišče ter gospodarsko središče. Tukaj je nekdanj cvetela lesna trgovina in trgovina nasploh. Danes dajeta gospodarski utrip mestu in njegovi okolici dve tovarni, in sicer tovarna Impol, ki se ukvarja z aluminijem in tovarna olja Gea.

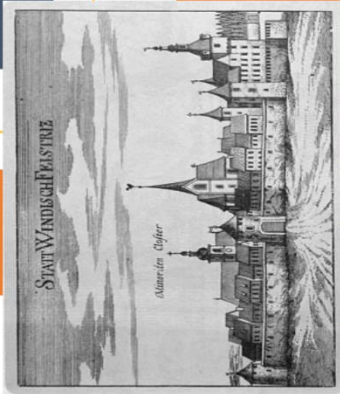
Fotografije na naslovnici prikazujejo mesto Slovenska Bistrica ob koncu 17. stoletja, ko je bilo še v celoti obzidano. Obzidje je bilo namreč pogoj za pridobitev mestnih pravic v začetku 14. stoletja, kot tudi sam obstoj mesta. Bakrtrez je delo G.M. Vischerja.

Prikazan je tudi strop viteške dvorane (poslikava: Franc Ignac Flurer, 1721) v bistriškem gradu, ki je najpomembnejši kulturno zgodovinski spomenik v mestu.

Vas zanima še več?

Vse zanimivosti o Bistričanih, ki so pomembno vplivali na oblikovanje mesta v preteklosti pa vse do danes, so dostopne na spletnem Bibliografskem leksikonu na povezavi: <http://www.zavod-ksb.si/wp-content/uploads/2021/03/Biografski-leksikon-splet.pdf>

Za podrobnejše spoznavanje mesta in njegovih zgodovinskih odhisov, skrivnosti, umetnostnih spomenikov in z njimi povezanih ljudi je dostopna spletna razstava »Preobrazbe mesta. Slovenska Bistrica med 18. stoletjem in letom 2020 - Njeni ljudje in podobe trgov ulic in stavb«, dostopna na povezi www.umetnost-za-turizem.si.

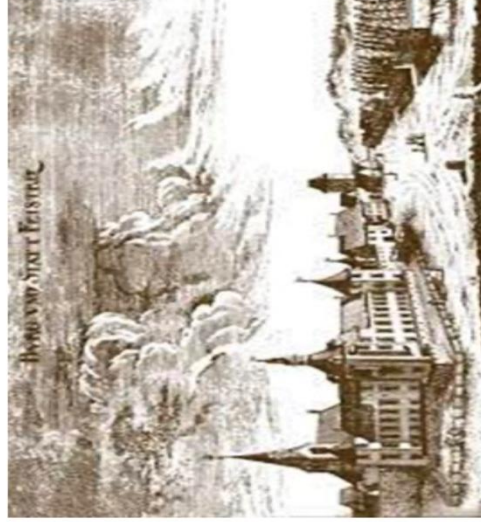

ZANIMIVOSTI IZ
BISTRIŠKE
PRETEKLOSTI

POMEMBNE ZGODOVINSKE PRELOMNICE MESTA

Posestniki

- SPANHAIMI do 1147
- TRANGAUCI od 1147 do 1192
- BABENBERŽANI od 1192 do 1246
- Češki kraj OTOKAR II. Premysl 1261
- Rudolf I. Habsburški 1276 podeli posest Majnfhardu Goriškemu
- 1311 pride mesto nazaj v last Habsburžanov
- Walsee-ji od 1355 do 1363
- Celjski grofje 1368
- Habsburžani
- Ogri
- Feistritz (Slovenska Bistrica)
- Grofje VETTER von der LILLIE 1587
- Attemsji od 1717 do 1945

Pomembnejši dogodki

- 1227 trške pravice
- 1311 trg dobi mestne pravice
- Obleganje Ogrov 1446, 1469 in 1489
- Požari: 1446, 1486, 1509 in 1532.
- 1565 se prvič zapiše ime Windisch
- 1635 Vseslovenski kmečki upor
- 1644 začetek rednega pouka (prvi učitelj se omenja leta 1498)
- 1770 se uvedejo hišne številke
- 1776 mesto dobi trivialno šolo
- Konec 18. stoletja dva večja požara prizadeneta mesto
- 1825 ustanovitev industrije kovanih bakrenih izdelkov (zametki podjetja Impol)
- 1904 začetki tovarne Gea

**Tako, sedaj pa
pogumno na pot...**

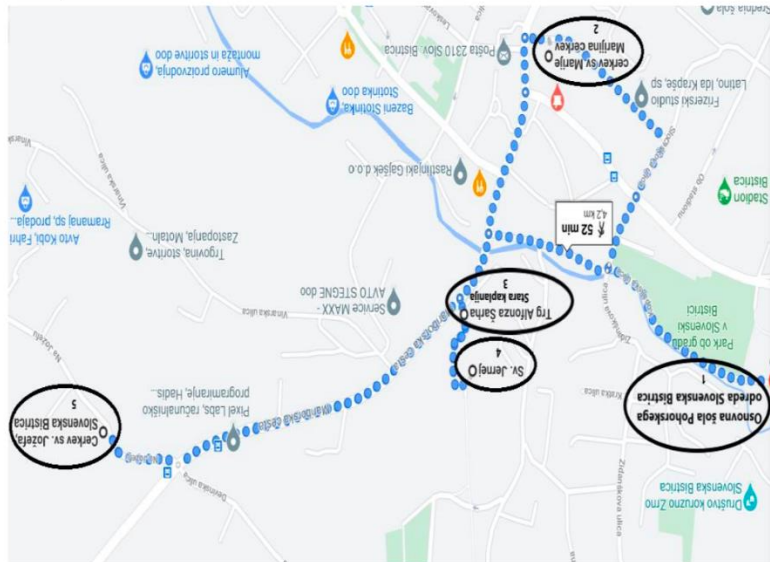

Ali veš, da...?

- Je kapela v bistrškem gradu v sedanjji obliki iz prve polovice 18. stoletja.
- Je bila zadnja prenova cerkve sv. Jožefa leta 2006.
- Se cerkev sv. Jerneja prvič omenja leta 1240. Leta 1542 so prvotno zgradbo požgali Turki. V prvi polovici 16. stoletja pa je bila zgrajena nova cerkev, ki so jo večkrat prezidali.
- Trg Alfonza Šarha nosi ime po kmetu, narodnem heroju, partizanu, borcu, ki je skupaj s tremi sinovi padel v bitki Pohorskega bataljona v bitki pri Treh žebjih pri Osankarici, do katere je prišlo 8. januarja 1943.

PO PŦTI SAKRALNE BAROČNE DEDIŠČINE

Ali veš, da...?

- Je nekoč ob Marijini cerkvi stal minoritski samostan. Sto let pozneje, je tukaj nastal kazino, v katerega so se zatekali tukajšnji oficirji. Od leta 1929 pa so tukaj bivala šolske sestre. Danes so tu poslovni prostori in stanovanja.
- So k današnji cerkvi Sv. Jožefa prihajali številni romarji, ko se je cerkev komaj gradila.

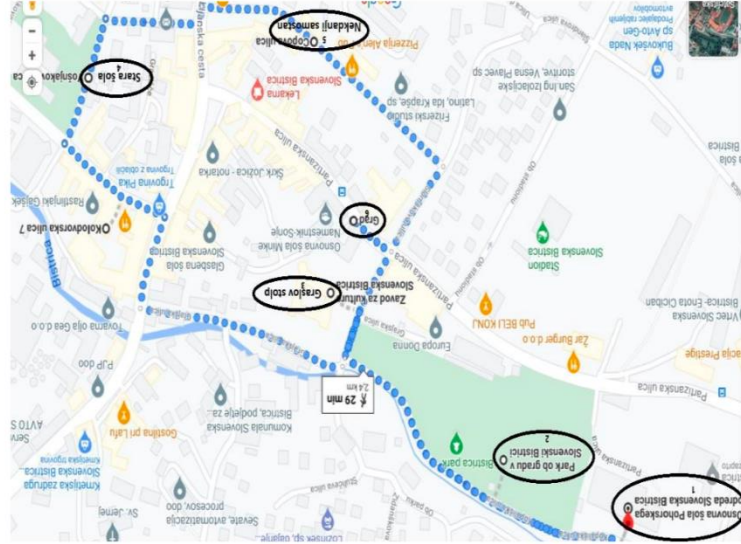
POTEK PŦTI

Kapela v bistrškem gradu – Marijina cerkev – Trg Alfonza Šarha s staro Kaplanijo – Jernejeva cerkev – Jožefova cerkev.

POT OB SREDNJEVEŠKEM OBZIDJU

Ali veš, da...?

- Je Graslov stolp bivši obrambni stolp v JZ vogalu nekdanjega mestnega obzidja. Danes je galerijski prostor.
- Se grad v pisnih virih prvič omenja leta 1313.
- Lahko na starejših fotografijah gradu zasledimo, da je na SZ vogalu zidu, nad obrambnim jarkom, v preteklosti stal kip sv. Janeza Nepomuka. Po 2. svetovni vojni naj bi se skupaj z obzidjem zrušil in padel v jarek, vendar pa med obsežnimi izkopavanji niso našli niti enega kosa omenjenega kipa.

POTEK POTI

Grad - Graslov stolp – Nekdanji samostan
– Stara šola – Trg Svobode – ob potoku – grad.

Ali veš, da...?

- Je nekoč na Trgu svobode bil Solni urad. Urad je nadziral trgovino s soljo oz. preprečeval tihotapljenje morske soli. Leta 1756 so v mestu omenjeni kar trije solni nadzorniki.
- Je v drugi polovici 20.stoletja na trgu svobode stala skromna bencinska črpalka.

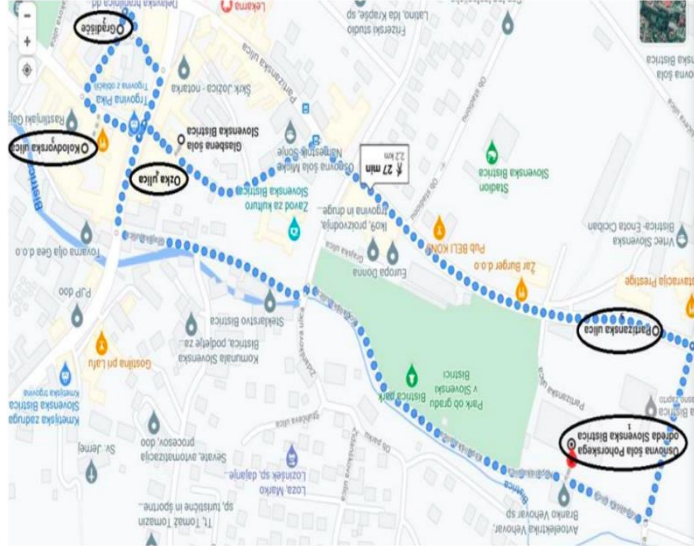

Ali veš, da je v Slovenski Bistrici bila...?

- prva gumbarna v Jugoslaviji,
- Attemsova tovarna lesenih žeblijev,
- tovarna senitnega materiala (1948/51),
- tovarna olja Gea,
- steklarna Bistrica,
- od l. 1908 do l. 1965 speljana lokalna železnica.

PO POTI OBRTI IN TRGOVINE

Kar pogumno naprej...

POTEK POTI

Gradišče – Kolodvorska ulica – Ozka ulica – Partizanska ulica – Trg Svobode.

PO POTI ZNANIH BISTRičANOV

Ali veš, da...?

- Je bil **Dr. Josip Vošnjak** zdravnik, pisatelj in politik, ki je v mestu Slovenska Bistrica deloval med letoma 1861 in 1869. Njegova zasluga je ustanovitev slovenjebistriške Čitalnice v letu 1868.
- Je **Dr. Janko Čar** diplomiral leta 1958 iz slovenskega in srbohrvaškega jezika in književnosti. Leta 1989 pa je doktoriral. Leta 2009 je bil imenovan za častnega občana občine Slovenska Bistrica leta. Dr. Janko Čar napisal doktorsko nalogo, ki je imela več 100 strani. Edini izvod je na poti na zagovor pozabil na vlaku. To ga je tako razjezilo, da jo je ponovno napisal v le enem mescu.

- Je bil **Dr. Jože Pučnik** zaradi družbeno kritičnih člankov leta 1958 aretiran in obsojen na 9 let zapora. Po pogojni izpustitvi, je bil ponovno aretiran in je v zaporu preživel še 2 leti, večinoma v samici. 16. februarja 1989 je bil med ustanovitelji Socialdemokratske stranke (SDS). Leta 1990 je kandidiral za predsednika Republike Slovenije, na katerih je kasneje zmagal Milan Kučan. Posmrtno so po Jožetu Pučniku v Sloveniji poimenovali nekaj ulic, ustanov, park, ...

Ali veš, da...?

- Si je **Zora Janžekovič** želela postati zdravnica, vendar doma niso imeli denarja za vpis, ki je takrat znašal 800 dinarjev. Znašla se je tako, da je na voz naložila 200 kilogramov jabolk in jih peljala prodat. S tem denarjem se je leta 1938 lahko vpisala na Medicinsko fakulteto v Zagrebu. V bistriskem gradu so odprli njeno spominsko sobo, za katero je darovala opremo in denarna sredstva.
- Je bil **Lovro Stepišnik** prvi potujoči knjižničar. Knjige je nosil v košu od hiše do hiše in jih posojal ter jih po enem mesecu zamenjal.
- Je v Slovenski Bistrici od začetka 1. svetovne vojne živela **Hermine Galfy**, znana avstrijska operna pevka.

POTEK POTI

OŠ Pohorskega odreda Slovenska Bistrica –
Trg Svobode – mestna Knjižnica – Občina
Slovenska Bistrica – Slomškov dom.